

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

ความก้าวหน้าของการดำเนินการวิจัยในระยะเวลาระหว่างวันที่ 8 มกราคม 2559 ถึงวันที่ 8 เมษายน 2559 มีการดำเนินการเป็นไปตามแผนที่ได้เสนอไว้ในข้อเสนอการวิจัย ซึ่งมีผลการดำเนินการดังนี้

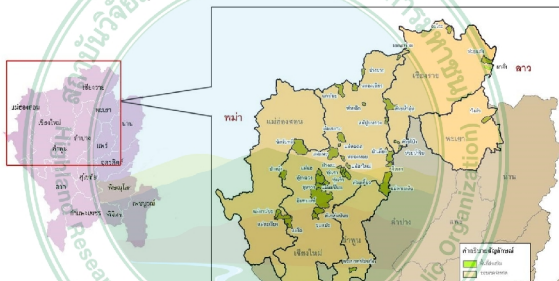
4.1 การส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าประเทศไทย

เนื่องจากการส่งเสริมการปลูกกาแฟ เริ่มมีการส่งเสริมอย่างจริงจังในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผลงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นไปที่พื้นที่ของโครงการหลวง เช่น พงษ์ศักดิ์ (2541) ได้ศึกษาการวิจัยหัวข้อกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟอาราบิก้าพันธุ์สูง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟพันธุ์สูง 2) เพื่อวิเคราะห์ผลจากความคิดเห็น นำไปพัฒนารูปแบบกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟอาราบิก้าพันธุ์สูง 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าพันธุ์สูง ได้ดำเนินการในปี 1996-1997 วิจัยจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรที่สูง จำนวนทั้งสิ้น 65 คน จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่นกรมประมงสูงตระหง่าน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมป่าไม้ เป็นต้น ผลการวิจัย พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นแหล่งข้อมูลหลักสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรชาวเขา ในการยอมรับตัดสินใจปลูกกาแฟอาราบิก้า การจัดการสวนกาแฟ ตลอดจนการทำกาแฟและสารกาแฟ ถึงการตลาดกาแฟ รองลงไปได้แก่ เกษตรกรเพื่อนบ้านชาวเขา ซึ่งเป็นแหล่งที่ชาวเขาจะสังเกตการณ์ สื่อสารมวลชน โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียงชาวเขา ตลอดจนหอกระจายข่าวในหมู่บ้านและเอกสารวิชาการในการปลูกกาแฟด้วย วิธีการในการรับข้อมูลเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟ ส่วนใหญ่จะเกิดจากการให้คำแนะนำปรึกษาและการสังเกตการณ์จากสวนกาแฟของเกษตรกรชาวเขาเพื่อนบ้านและการฝึกอบรมจากศูนย์วิจัยและพัฒนากาแฟพันธุ์สูง ตลอดจนโครงการพัฒนาที่สูงต่าง ๆ เอกสารคำแนะนำเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่เกษตรกรชาวเขาสามารถจะเรียนและฝึกปฏิบัติด้วยตนเองได้ สาระของข้อมูลในการสร้างความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการปลูก และผลิตกาแฟจะเป็นไปตามลำดับการของกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟพันธุ์สูง ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบ (Model) ปัญหาการส่งเสริมการส่งภาษาในการสื่อสารสร้างความรู้เป็นปัญหาสำคัญในการทำความเข้าใจและความรู้แก่ชาวเขาอย่างลึกซึ้งได้ การสามารถใช้ภาษาชาวเขาในการให้คำแนะนำปรึกษา และการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้จะสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นความเข้าใจของชาวเขาได้เป็นอย่างดี และระดับการศึกษาของชาวเขาก็ยังคงเป็นปัญหาในการส่งเสริมเกษตรพันธุ์สูง ซึ่งจะอยู่ไกลและมักจะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารมากและนอกจากนี้ปัญหาในการจัดการเกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกกาแฟอาราบิก้าที่สำคัญ คือ ปัญหาในการกำหนด

นโยบายและแนวทางของรัฐในการสนับสนุนส่งเสริมปลูกกาแฟอาราบิก้าบนที่สูง ทั้งในด้านปัจจัยการผลิต เกร็ดดินเชื้อและการตลาด ยังไม่แน่นอนและชัดเจน อันย่อมจะมีผลต่อสภาวะการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟอาราบิก้าบนที่สูงได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมี สุมิตรา และคณะ (ไม่ระบุปี) ได้ศึกษาการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตรของเกษตรกรตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตรของเกษตรกร (3) ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตกาแฟอาราบิก้าระบบวนเกษตรของเกษตรกร (4) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตกาแฟอาราบิก้าระบบวนเกษตร (5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ในการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตรและการปฏิบัติเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับกาแฟ และ (6) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตรในตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟปี 2557 จำนวน 449 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างโดยการ สุ่มแบบชั้นภูมิได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 212 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด การจัดอันดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกร 3 ใน 4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.27 ปี เกษตรกร 1 ใน 3 ไม่ได้รับการศึกษา ขนาดพื้นที่ปลูกกาแฟอาราบิก้าเฉลี่ย 4.39 ไร่ รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 53,007.55 บาทต่อปี มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟอาราบิก้าเฉลี่ย 5.97 ปี (2) เกษตรกรเกือบทั้งหมดปลูกกาแฟไปตามความลาดชันของพื้นที่ อายุต้นพันธุ์กาแฟที่ใช้ปลูกคือ 12 เดือน ใส่ปุ๋ยให้แก่ต้นกาแฟปี ละ 1 ครั้ง และส่วนใหญ่ไม่พบการระบาดของโรคและแมลงต่างๆ การปฏิบัติตามระบบเกษตรที่ดีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งข้อที่มีเกษตรกรยอมรับน้อยคือในเรื่องของการบันทึกข้อมูลต่างๆ (3) เกษตรกร 1 ใน 3 มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อในระดับน้อย (4) เกษตรกรมีความคิดเห็นที่ดีต่อการผลิตกาแฟอาราบิก้าระบบวนเกษตรในระดับมากที่สุดทุกประเด็น (5) ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องเชิงบวกกับระดับความรู้ในการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และความคิดเห็นต่อการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร และปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องเชิงบวกกับการปฏิบัติตามระบบเกษตรที่ดีเหมาะสมสำหรับกาแฟ ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร (6) เกษตรกรมีปัญหในระดับน้อย ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาในด้านการตลาด และข้อเสนอแนะของเกษตรกรคือ ต้องการแหล่งความรู้แหล่งข้อมูลในด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดมากขึ้น มีมาตรการด้านราคากาแฟและมีตลาดที่แน่นอน

4.2 ศึกษาข้อมูล Literature Review จากเอกสารวิชาการ ข้อมูล สถิติ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การเกษตรของไทย

ข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลสภาพพื้นที่การปลูกและผลิต ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ข้อมูลการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าของโครงการหลวง และของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงการสำรวจพื้นที่ศึกษาเบื้องต้น มีการดำเนินการสำรวจพื้นที่ศึกษาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2559 โดยมีการหารือเพื่อวางแผนการทำวิจัยและสำรวจข้อมูลภาคสนามกับผู้ประสานงานโครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จัดหาผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลและพร้อมทั้งได้ไปสำรวจพื้นที่เบื้องต้นที่พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงรายและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อ. แม่สรวย จ. เชียงรายเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ศึกษาอื่นต่อไป

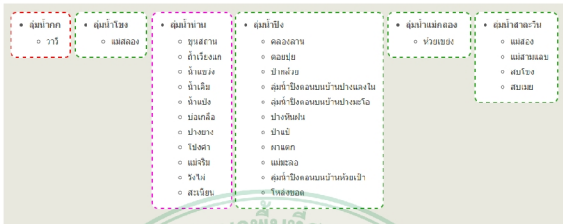

รูปภาพ 3 แผนที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและศูนย์ขยายผลโครงการหลวงต่างๆ (มูลนิธิโครงการหลวง, 2559 และ ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก, 2559)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและศูนย์ขยายผลโครงการหลวงมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสูงเกินกว่า 800 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีสภาพเป็นพื้นที่ในหุบเขาหรือพื้นที่ตามเชิงเขาที่มีความลาดชันอยู่ในท้องถื่นหรือพื้นที่ห่างไกลจากชุมชนทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนจึงต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่ให้เกิดการชะล้างพังทลายของผิวดินและเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานจึงแบ่งกลุ่มพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงออกเป็น 3 กลุ่ม ตามระดับความสูง ดังนี้

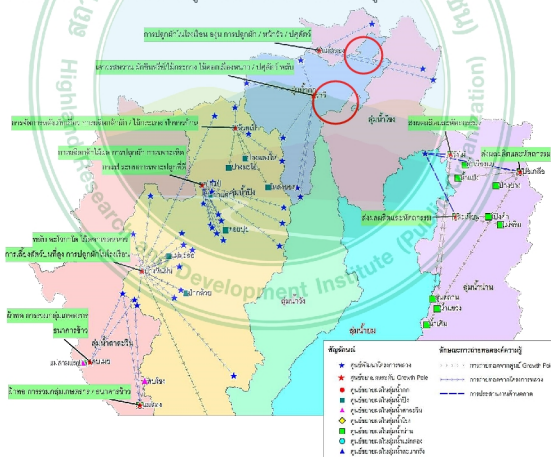
อีกทั้งยังสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ก็มีภารกิจที่ต้องขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปสู่การพัฒนาพื้นที่สูงอื่นๆ ของประเทศไทย จำนวน 3,829 หมู่บ้าน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศไทย และมีประชากรอาศัยของเป็นจำนวนมาก แต่สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติกำลังถูกทำลายไปอย่างมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ ในขณะที่ประชาชนบนพื้นที่สูง ยังคงมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก และมีปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาหรือแก้ไข ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง จึงได้ดำเนิน “พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง”

พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยจัดตั้งโครงการในพื้นที่สูงเป้าหมายต่างๆ และมีเจ้าหน้าที่ขยายผลโครงการหลวง ทำหน้าที่ปฏิบัติงานพัฒนาในพื้นที่ร่วมกับชุมชน และมีมูลนิธิโครงการหลวงเป็นต้นแบบของการพัฒนา ทำหน้าที่ให้การปรึกษา และสนับสนุนเชื่อมโยงการค้าเงินงานซึ่งกันและกัน โดยแบ่งการบริหารจัดการโดยใช้ขอบเขตของลุ่มน้ำ แบ่งได้เป็น 6 ลุ่มน้ำ (รูปภาพ 3) ได้แก่ ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำโขง ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำแม่กลองและลุ่มน้ำสาละวิน

รูปภาพ 5 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงโดยแบ่งตามลุ่มน้ำ (สพพ, 2559)

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บข้อมูลเรื่องการส่งเสริมภาพแทนพื้นที่ที่สูงกับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 2 โครงการซึ่งก็คือ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง วาวีและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง แม่สลอง (รูปภาพ 4)

รูปภาพ 6 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงและการส่งเสริมในพื้นที่นั้นๆ (สพวพ, 2559)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและศูนย์ขยายผลโครงการหลวงในงานวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับกรส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าบนที่สูงจำนวน 15 แห่ง (รูปภาพ 1) ซึ่งอยู่ใน 3 เขตอำเภอประกอบด้วย เชียงใหม่ อำเภอเชียงรายและอำเภอแม่ฮ่องสอนได้แก่

- 1) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่
- 2) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย
- 3) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่
- 4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำซุน อ. แม่สรวย จ. เชียงราย
- 5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย อ. แม่ลาน้อย จ. แม่ฮ่องสอน
- 6) สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่
- 7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่
- 8) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ. กัลยาณิวัฒนา จ. เชียงใหม่
- 9) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่
- 10) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก อ. แม่อน จ. เชียงใหม่
- 11) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย
- 12) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อ. แม่สรวย จ. เชียงราย
- 13) ศูนย์ขยายผลโครงการหลวงดอยช้าง
- 14) โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ บ้านปางขอน ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ. เชียงราย
- 15) สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน

4.2 สภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและศูนย์ขยายผลโครงการหลวง

1) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2528 หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวงได้มีรับสั่งให้เจ้าหน้าที่เดินทางไปสำรวจสภาพพื้นที่หมู่บ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีชาวไทยภูเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ และได้ตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยด้วยการปลูกฝิ่น และพืชไร่ทุกปี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจน เพื่อประกอบการพิจารณา ในการวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวเขา และ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะจึงเริ่มดำเนินการตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยเริ่มดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมด้านพืชผักเป็นลำดับแรก ต่อมาได้ทำการขยายผลการดำเนินงานไปในด้านพัฒนาสังคมและกิจกรรมกลุ่ม จนสามารถดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งได้ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไป (มูลนิธิโครงการหลวง, 2559)

โครงการหลวงม่อนเงาะตั้งอยู่ที่ตำบลลบก่าย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่พิกัด E476900 N2119600 มีพื้นที่รับผิดชอบ 52,670.77 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติแม่แตงซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 800 - 1,250 เมตร สภาพพื้นที่เป็นป่าดิบเขาไม่ผลัดใบและ

ป่าเบญจพรรณ ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทราย มีค่า pH ที่ 5.90 มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 12.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 33.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,117 มิลลิเมตร ต่อปี ประชากรทั้งหมด 2,076 คน ประกอบด้วยเผ่าม้ง 751 คน และคนพื้นเมือง 1,325 คน คิดเป็น 616 ครัวเรือน ในพื้นที่ 7 หมู่บ้าน 17 หย่อมบ้าน

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้น ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะมีการส่งเสริมการปลูกกาแฟและให้คำแนะนำในการดูแลสวนกาแฟ อีกทั้งยังได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรทั้งหมด 427 ราย ซึ่งมีพื้นที่ส่งเสริมจำนวน 828 ไร่ 7 ไร่ 3 งาน ครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน (17 กลุ่มบ้าน) โดยพยายามเน้นให้เกษตรกรใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งด้านป่าไม้ และอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุลของธรรมชาติต่อไป และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟผลสดและมูลค่าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะมีปริมาณ 12,221 กิโลกรัม มีมูลค่า 1,088,251 บาท

2) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 13 ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อยู่ที่พิกัด E546592 N2114803 ระวางที่ 4847IIสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีที่ราบระหว่างเขาเพียงเล็กน้อย พื้นที่มีความลาดชันสูง ตั้งแต่ 40-90 % และมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 700-900 เมตร และ 1,000 – 1,200 เมตรตามลำดับ ลักษณะของดินเป็นดินร่วน มีค่า pH ที่ 5.5 มีอุณหภูมิต่ำสุด 4.5 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิสูงสุด 31.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 41.5 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,113 มิลลิเมตร/ ปี ประชากรทั้งหมด 2,229 คน ประกอบด้วยชาวเขาเผ่ามูเซอ 345 คน และคนพื้นเมือง 1,884 คน ซึ่งคิดเป็น 610 ครัวเรือน 5 หมู่บ้าน 7 หย่อมบ้าน ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง มีพื้นที่รับผิดชอบดำเนินงาน 10,124 ไร่

ในส่วนของการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นสถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่งให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้สถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่งได้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืช จำนวน 6 ชนิด (พืชผัก สมุนไพร ไม้ดอก ดอกไม้เพื่อทำผลิตภัณฑ์ไม้ประดับแห้ง ไม้ผล และกาแฟ) ทำให้เกษตรกรมีรายได้โดยรวม 11,783,246.78 บาท ซึ่งพืชที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรอันดับหนึ่งคือ ไม้ผล (เสาวรสหวาน) โดยมีรายได้ 6,144,884.5 บาท (52.5% ของรายได้ทั้งหมด) และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟผลสดและมูลค่าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของสถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่งมีปริมาณ 11,708 กิโลกรัม มีมูลค่า 1,050,180.20 บาท

3) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลแม่ศึก อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด E407159 N2077734 ระหว่างที่ 4646 โดยมีลักษณะพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาสลับ ซับซ้อน มีความลาดชันสูงกว่า 35% มีพื้นที่ราบบริเวณหุบเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 900-1,500 เมตร ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทราย มีค่า pH ที่ 5.0-6.0 อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด -2 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิสูงสุด 34 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,732 มิลลิเมตรต่อปี ประชากรทั้งหมด 6,309 คน ประกอบด้วยเผ่าม้ง 3,033 คน และเผ่ากะเหรี่ยง 3,276 คน ซึ่งมีทั้งหมด 488 ครัวเรือน ในพื้นที่ 8 หมู่บ้าน 16 หย่อมบ้าน ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อ มีพื้นที่ 48,068 ไร่

ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อ ดำเนินงานทดสอบหาวิธีการ และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟผลสดและมูลค่าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอ้อมีปริมาณ 4,602 กิโลกรัม มีมูลค่า 140,180 บาท

ปลูกพืชเน้นพืชที่เป็นอาหาร และพืชหลักที่มีรายได้ยั่งยืน เช่น กาแฟ ไม้ ชนิดต่างๆ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ได้แก่ พืชไร่ ไม้ผล กาแฟ พืชผัก สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ในปี พ.ศ. 2553 เกษตรกร 224 ราย มีรายได้รวม 3,767,991 บาท นอกจากการเกษตร ได้แก่ งานท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยว จำนวน 5,927 คน มีรายได้จากการบริการและขายผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้าน รายได้ 344,915 บาท และยังเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผลให้กับเจ้าหน้าที่ เกษตรกร และผู้สนใจ และมีผู้สนใจศึกษาดูงาน จำนวน 5 คณะ 99 คน

4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นตั้งอยู่ที่หมู่ 16 ตำบลท่าว้อ อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย พิกัด E534959 N21566076 ระหว่างที่ 4847 II สภาพพื้นที่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันค่อนข้างสูง และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,100 เมตร ดินมีลักษณะเป็นดิน Red Yellow Podzolic มีค่า pH ที่ 5.5-6 มีอุณหภูมิต่ำสุด 2 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิสูงสุด 30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ 24 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,870 มิลลิเมตร/ปี ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นมีประชากรทั้งหมด 1,427 ครัวเรือน ประกอบด้วยเผ่าอากี 713 ครัวเรือน เผ่ามูเซอ 477 ครัวเรือน เผ่ากะเหรี่ยง 13 ครัวเรือน และคนจีนฮ่อ 144 ครัวเรือน ซึ่งมีทั้งหมด 8 หมู่บ้านและ 19 หย่อมบ้าน ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นมีพื้นที่รับผิดชอบดำเนินงาน 88,339 ไร่

ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นเป็นไปในเชิงอนุรักษ์ จากสภาพพื้นที่และศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ กาแฟและชาเป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรในพื้นที่มีความพอใจ เกษตรกรยังมีการขยายพื้นที่ปลูก โดยเฉพาะกาแฟ เพราะมีพื้นที่รองรับสามารถขยายพื้นที่ได้โดยส่งเสริมเกษตรกรปลูกกาแฟอาราบิก้าเป็นพื้นที่ 138 ไร่ นอกจากนั้น

เกษตรกรยังสามารถแปรรูปและนำผลผลิตที่ได้จำหน่ายเอง และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟสดและมูลค่าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นมีปริมาณ 12,925 กิโลกรัม มีมูลค่า 1,159,723.50 บาท

5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อย

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อยตั้งอยู่ที่บ้านดง หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลำน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พิกัด E402919 N2027814 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนและมีความลาดชันสูง ส่วนมากเป็นป่าไม้ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งพื้นที่ป่าทั้งหมดอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติซึ่งเป็นต้นน้ำแม่ลำน้อยที่ไหลลงสู่น้ำสาละวินและมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,100 เมตร ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินลูกรัง มีค่า pH ที่ 6.5-7 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อยมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 20 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 30 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,400 มิลลิเมตรต่อปี มีประชากรทั้งหมด 4,830 คน ประกอบด้วยเผ่าละว้า 2,290 คน เผ่ากะเหรี่ยง 2,540 คน 820ครัวเรือน 6 หมู่บ้าน 5 หย่อมบ้าน

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อยให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ โดยมีการดำเนินงานทดสอบสาธิตการปลูกกาแฟ งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการปลูกกาแฟ โดยส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่ 241 ไร่โดยมีเกษตรกรเข้าร่วม 165 รายนอกจากนั้นนอกภาคการเกษตรยังมีการสนับสนุนงานแปรรูปผลผลิตได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟ จากการศึกษาพัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อยได้ส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตรแก่เกษตรกรจึงได้สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรทั้งหมดเป็นจำนวนเงิน 7.2 ล้านบาท และเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับเกษตรกร อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟสดและมูลค่าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อยมีปริมาณ 19,844 กิโลกรัม มีมูลค่า 1,785,790.05 บาท

6) สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์

สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เลขที่ 202 หมู่บ้านขุนกลาง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด E449900 N2049700 มุ่งเน้นพัฒนาด้านลดต้นทุนการผลิต โดยการทำปุ๋ยหมักใช้เอง ลดต้นทุนด้านกล้าพันธุ์พืช เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการผลิตในโรงเรือน ขยายพื้นที่การส่งเสริมการปลูกกาแฟกลุ่มบ้านแม่ยะราษฎรที่อาศัยบนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงและเผ่าม้ง ซึ่งบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและฝิ่น ส่งผลให้ป่าที่เคยสมบูรณ์กลายสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนที่มีความลาดเอียงตั้งแต่ 10-60 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ ลักษณะของดินเป็นดินตะกอนและดินเหนียวที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับดี-ปานกลาง สภาพป่ามี 4ประเภทโดยมีป่าผลัดใบ ป่ากึ่งผลัดใบ ป่าไม่ผลัดใบและป่าที่ถูกบุกรุกทำลายสถานีเกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปาน

กลาง 400-1,400 เมตร มีอุณหภูมิต่ำสุด 4.2 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิสูงสุด 31.9 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิเฉลี่ยที่ 18.05 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝน 2,487.9 มิลลิเมตร/ปี ประชากรประกอบด้วยชาวประชากรชาวไทยภูเขา 2 เผ่า คือเผ่าม้งและปากะญอ (กะเหรี่ยง) พื้นที่โดยรวมของสถานเกษตรหลวงอินทนนท์มีทั้งหมด 777 ไร่

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นสถานเกษตรหลวงอินทนนท์ให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ โดยสถานเกษตรหลวงอินทนนท์มีการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสู่เกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและกะเหรี่ยงในพื้นที่ 9 กลุ่มบ้าน มีเกษตรกรจำนวน 1200 คน ชนิดพืชที่สถานีส่งเสริมมีการอาราบิก้าเป็นหนึ่งในพืชที่ส่งเสริมและพัฒนา การประกอบอาชีพปลูกกาแฟมีพื้นที่ปลูก 162 ไร่ จำนวนเกษตรกร 168 ราย ปริมาณผลผลิต 6,020 กิโลกรัม รายได้ 487,620 บาท และมีรายได้กาแฟ อาราบิก้าในพื้นที่ 40 ไร่ เกษตรกรส่งผ่านมูลนิธิฯ 18 ราย รายได้ผ่านมูลนิธิฯ จำนวน 66,594 กิโลกรัม มูลค่า 1,019,344 บาท รวม 66,594 กิโลกรัม มูลค่า 1,019,344 บาท

นอกจากนี้การส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในความรับผิดชอบสถานเกษตรหลวงอินทนนท์แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ 1)พื้นที่เพราะปลูกกาแฟดั้งเดิมของชุมชนบ้านหนองล่่มและผาหมอน ตำบลบ้านหลวงอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ 50 ไร่ 2)พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมซึ่งได้มีการปลูกกาแฟมาก่อนของชุมชนบ้านเด่น บ้านห้วยเขียะ บ้านปากกล้วย ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 100ไร่ ดดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโครงการ

7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อยตั้งอยู่ที่บ้านห้วยส้มป่อย หมู่8 ตำบลดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในพิกัด E450527 N2031264พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่ลาดชัน สลับกับที่ราบหุบเขา เป็นแหล่งต้นน้ำ แม่น้ำแม่เจ็ดยะมีสภาพป่าเป็นป่าดิบเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินเป็นดินร่วนและดินร่วนปนเหนียว มีการระบาย น้ำดีมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีความเป็นกรด เป็นด่าง (PH) ประมาณ 6.0-6.5 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,150 เมตร อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดที่ 10 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิสูงสุดที่ 18 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,300 มิลลิเมตรต่อปี ประชากรทั้งหมดเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง 2,218 คน ซึ่งมีทั้งหมด 418 ครัวเรือน ในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน 10 หย่อมบ้าน พื้นที่รับผิดชอบ 82.41 กิโลเมตร หรือ 51,507 ไร่ มีส่วนที่เป็นพื้นที่ของศูนย์ ฯ 28.4 ไร่

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อยให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อยมีการส่งเสริมการปลูกกาแฟพื้นที่ 51 ไร่เกษตรกร 44 นอกจากนี้ศูนย์ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนพัฒนาอาชีพ สภาพความเป็นอยู่และสังคมของเกษตรกรรวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 จำนวน 545 ครัวเรือน ได้ส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรให้เกษตรกร 6 ประเภท ได้แก่ ผัก GAP ผักอินทรีย์ ไม้ผล สมุนไพร กาแฟ และพืชไร่ รายได้ผ่านมูลนิธิโครงการหลวง รวม 2,935,342.25 บาท

8) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ ตั้งอยู่จันทร์ บ้านเด่น หมู่ 3 ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอถ้ำแก้วพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบ 153,592 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 19 หมู่บ้าน และพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2 หมู่บ้าน ประชากรในพื้นที่เป็นชาวเขาเผ่าปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) จำนวน 1,823 ครัวเรือนลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าสนและป่าเต็งรังขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 960 เมตร

ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ยังไม่เด่นชัดในโครงการหลวงวัดจันทร์ แต่กำลังจะส่งเสริมปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่สูงต่อไป และในปีงบประมาณ 2557 จากรายงานผลการพัฒนามูลนิธิโครงการหลวงพบว่า ปริมาณกาแฟและผลผลิตกาแฟที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวงของโครงการหลวงวัดจันทร์มีปริมาณ 303 กิโลกรัม มีมูลค่า 27,148.80 บาท

9) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง ตั้งอยู่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นพัฒนาด้านงานส่งเสริมอาชีพ พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เน้นการพัฒนาด้านอาชีพการเพาะปลูกกาแฟอาราบิก้า ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง มีหมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบจำนวน 10 หมู่บ้าน ที่เป็นคนพื้นเมืองและชาวเขาเผ่า สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 650 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่มีความลาดชันประมาณ 30 % เป็นป่าดิบเขา มีแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำกวาง แม่น้ำแม่หวาน แม่น้ำแม่ตอน อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 15 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 35 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,680 มิลลิเมตรต่อปี ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง มีพื้นที่รับผิดชอบดำเนินงาน 75,506.25 ไร่ มีพื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย 509 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 4,237 ไร่ ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน ประชากรที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจำนวน 873 ครัวเรือน 2,249 คน

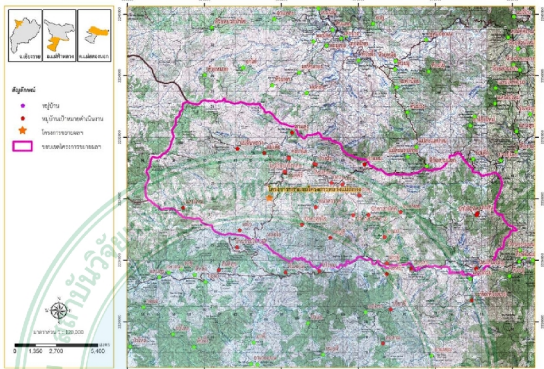
ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงนั้นให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ จะนำผลผลิตกาแฟอาราบิก้าที่ส่งผ่านมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปีงบประมาณ 2553 มีทั้งหมด 119,389.5 กก. ซึ่งในปีงบประมาณ 2557 กาแฟอาราบิก้าภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย เพื่อให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้มากขึ้นโดยนักวิชาการจากส่วนกลางทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการไปสู่เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ เพื่อถ่ายทอดสู่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ มีประชากรที่ได้รับประโยชน์ 1,061 ครัวเรือน จำนวนประชากรรวม 2,507 คน การประกอบอาชีพปลูกกาแฟ พื้นที่ปลูก 2,118 ไร่ จำนวนเกษตรกร 138 ราย ปริมาณผลผลิต 84,532 กิโลกรัม รายได้ 7,534,429 บาท และมีการส่งเสริมกาแฟอาราบิก้ามาตรฐานการเพาะปลูกที่ดี (GAP) ให้กับเกษตรกร 138 ราย ภายในพื้นที่ปลูก 1,698 ไร่

10) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตกตั้งอยู่ ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมพัฒนาอาชีพทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร งานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประชากรที่ได้รับประโยชน์ 425 ครัวเรือน จำนวนประชากรรวม 1,133 คน มีพื้นที่รับผิดชอบดำเนินงาน 34.65 ตร.ม. (21,656 ไร่) เป็นพื้นที่ของศูนย์ฯ 52.1 ไร่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันค่อนข้างสูง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 750 – 1,200 เมตร ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีค่า pH ที่ 5.5 อยู่ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ สภาพป่าอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าดิบเขา และป่าเบญจพรรณ อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 15 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 35 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,680 มิลลิเมตรต่อปี และสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ มีทั้งป่าดิบเขา และป่าเบญจพรรณ

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตกให้เป็นไปเป็นเชิงอนุรักษ์ มีการปลูกกาแฟจำนวน 1 ชนิด คือ กาแฟอาราบิก้า ภายใต้มาตรฐานการเพาะปลูกที่ดี (GAP) ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 1,338 ไร่ เกษตรกร 212 ราย ได้ส่งผลผลิตผ่านมูลนิธิฯ 106 ราย ส่งผลผลิตไม่ผ่านมูลนิธิฯ 54 ราย รายได้ผ่านมูลนิธิฯ จำนวน 88,811 กิโลกรัม มูลค่า 7,965,357 บาท และรายได้ที่ไม่ผ่านมูลนิธิฯ จำนวน 25,000 กิโลกรัม ร มูลค่า 2,125,000 บาท รวม 113,811 กิโลกรัม มูลค่า 10,090,357 บาท และยังมีการส่งเสริมงานกาแฟอื่นๆอีก ได้แก่ได้ดำเนินการเพาะกล้าเตรียมรองรับให้เกษตรกรนำไปปลูกซ่อมแซมต้นเก่า และปลูกแปลงใหม่ เป็นการทำการกาแฟอินทรีย์ โดยศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก ได้ดำเนินการซื้อผลผลิตกาแฟทั้งผลสดและกาแฟกะลาทั้งหมด 39,000 กิโลกรัม เงินคืนเกษตรกรทั้งหมด 3,315,000 บาท

11) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง

รูปภาพ 7 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง

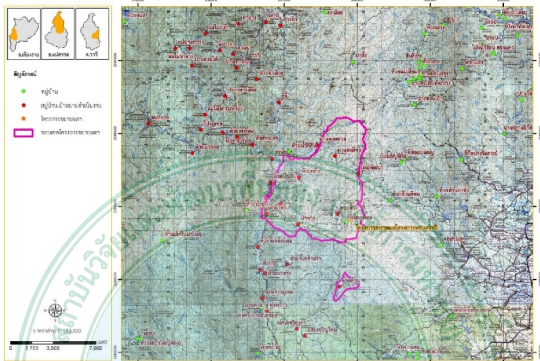
พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง ตั้งอยู่ดอยแม่สลอง อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ทั้งหมด 163.56 ตารางกิโลเมตร หรือ 102,230 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 2,518 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 60,667 ไร่ พื้นที่ลำห้วย หนองน้ำ แม่น้ำ 259 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตร 38,786 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 20 หมู่บ้าน 14 กลุ่มบ้าน และหมู่บ้านขยายใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมพื้นที่ดำเนินงานในปัจจุบันประมาณ พ.ศ. 2557 จำนวน 25 หมู่บ้าน 14 กลุ่มบ้าน (39 กลุ่มบ้าน) ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,200 เมตร มีลักษณะเป็นภูเขา ซึ่งเป็นแนวเทือกเขาแดนลาว ทางตอนกลางของพื้นที่ มีเทือกเขาสลับกับแนวร่องน้ำ มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยที่ 1,200 เมตร มีลักษณะอากาศเหมือนเขตร้อนชื้นทั่วไป อุณหภูมิเฉลี่ย 30.8 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปี 1,556 มิลลิเมตร

รูปภาพ 8 แผนที่ตั้งพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ฮ่องสอน

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่ออนแสดงให้เห็นไปในเชิงอนุรักษ์

12) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี

รูปภาพ 9 แผนที่ตั้งพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี

พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี ตั้งอยู่ที่ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุม 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอยช้าง หมู่ที่ 3 บ้านดอยล้าน หมู่ที่ 4 และบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 25 สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันสลับกับป่าดงดิบ มีพื้นที่ราบเป็นบางส่วน พื้นดินส่วนมากเป็นดินร่วน ซึ่งพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงนี้มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 400 – 1,800 เมตร มียอดเขาที่สำคัญ คือดอยช้าง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,697 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่มีความสูงระหว่าง 800-1,000 เมตร คิดเป็นร้อยละ 24.10 รองลงมามีความสูง 1,000 – 1,200 เมตรและความสูง 600-800 เมตรคิดเป็นร้อยละ 23.12 และ 22.21 และมีอุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ 29.35 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด 12.43 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ 26.2 องศาเซลเซียส พื้นที่ตำบลวาวีส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ โดยพื้นที่ป่าดังกล่าวเป็นแหล่งต้นน้ำของตำบล และพื้นที่บางส่วนราษฎรใช้ ทำการเกษตรกรรม ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว, กาแฟ, สวนส้ม, สวนลิ้นจี่, มacademia, ถั่ว และข้าวโพด

ในส่วนของการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี ให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ พื้นที่โดยรอบของ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวีส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ โดยพื้นที่ป่าดังกล่าวเป็นแหล่งต้นน้ำของตำบล และพื้นที่บางส่วน

ราษฎรใช้ทำการเกษตรกรรม ปลูกพืชเศรษฐกิจได้แก่ ข้าว, กาแฟ, สวนส้ม, สวนลิ้นจี่, ทุเรียน, มะคาเดเมีย, ถั่ว และข้าวโพด การถือครองที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของ ราษฎร ตำบลวาวี ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์

13) ศูนย์ขยายผลโครงการหลวงดอยช้าง

ภูมิประเทศของพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงดอยช้างมีภูเขาล้อมรอบ สลับซับซ้อนมีความโดดเด่นเฉพาะเป็นทางผ่านทิศทางของลม ทำให้มีลมพัดผ่านตลอดทั้งวัน และมีความสูงกว่า 1,200-1,800 เมตรจากน้ำทะเล ทำให้อากาศเย็นตลอดทั้งปี ซึ่งในฤดูหนาว อุณหภูมิอยู่ที่ประมาณ 5 องศา

ในส่วนของกรดำเนินงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้านั้นให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ โดยกาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชุมชนและได้รับการส่งเสริมการเพาะปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง จึงทำให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และพัฒนาประสบการณ์การเพาะปลูกกาแฟได้เป็นอย่างดี การคัดเลือกสายพันธุ์การดูแลต้นกล้า การเพาะกล้ากาแฟ ตลอดจนกระบวนการดูแลกาแฟให้ได้คุณภาพที่ดี ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ภูมิอากาศ ดิน น้ำ ทำให้ได้ผลผลิตที่ดีและกาแฟที่ได้คุณภาพทั้งความหอมและรสชาติที่เป็นเลิศที่สุดของประเทศไทย

14) โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านปางขอน

แผนผังสังเขปเส้นทาง
โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง ตามพระราชดำริ
บ.ปางขอน อ.เมือง จ.เชียงราย

รูปภาพ 10 แผนที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านปางขอน
(สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2559)

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอนตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านปางขอนได้ก่อตั้งวันที่ 13 มีนาคม 2545 โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จทอดพระเนตรพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ดอยเกี๊ยะ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำห้วยป่าชม, ห้วยผาลัง, ห้วยหินขาว, ห้วยยาดี และต้นน้ำลำน้ำแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทรงพบว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าว ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,400 – 1,600 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำที่ ถูกบุกรุกแผ้วถางป่าเป็นบริเวณกว้างจำนวนมากนับพันไร่ บางส่วนของพื้นที่มีการปลูกพืชเสพติด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดน นอกจากนั้นพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด จากนอกประเทศ เข้ามายังตัวเมืองเชียงราย ผ่านหมู่บ้านผาลัง (ชาวเขาเผ่าเย้า 200

หลังคาเรือน) บ้านปางขอน (ชาวเขาเผ่าอาข่า, เฮ้า, หมู่ 100 หลังคาเรือน) และบ้านแม่มอญ (ชาวเขาเผ่าลีซอ และอีก 100 หลังคาเรือน) ราษฎร ทั้ง 3 กลุ่มบ้าน ได้ทำการบุกรุกแผ้วถางป่าทำไร่เลื่อนลอย ทำให้แหล่งต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงทำให้เกิดแผ่นดินเลื่อนไหล ลำน้ำต่างๆ เกิดการตื้นเขิน ส่งผลให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงลำน้ำสาว ซึ่งเป็นแม่น้ำ สายหลัก ของจังหวัดเชียงราย มีปริมาณน้ำลดลง และนอกจากนั้น น้ำตกแม่กรณ์ ซึ่งเป็นน้ำตกธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีระดับความสูงประมาณ 70 เมตร กำลังจะเกิดสภาวะปริมาณน้ำลดลง ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม ถูกทำลายลงไปด้วย

ในการแก้ปัญหาดังกล่าว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่า ลำพังเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ไม่สามารถที่จะหยุดยั้งการบุกรุกแผ้วถางป่าของราษฎรได้ จึงสมควรให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร โดยจัดทำเป็น “โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่” ขึ้นที่บริเวณคอยเกียะ ซึ่งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพจะให้การสนับสนุนการฝึกอบรมศิลปาชีพ และปลูกฝังความรู้เรื่องการเกษตร การอนุรักษ์ธรรมชาติแก่ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน โดยคนเป็นผู้พิทักษ์รักษาป่า ป่าให้ความร่มเย็น และเป็นแหล่งผลิตอาหารของคน นอกจากนั้นยังจะช่วยอนุรักษ์ แหล่งน้ำตกธรรมชาติให้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ยังยืนต่อไปในอนาคต

ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าขึ้นให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ สถานีวิจัยเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอนมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการช่วยเหลือราษฎรให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ ที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่โครงการฯ เพื่อแก้ไขปัญหารื่องความมั่นคงในพื้นที่โครงการฯ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการและเพื่อพัฒนาพื้นที่โครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญตามแนวพระราชดำริ

15) สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน

สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยนไร่หนาว หรือ Site A ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านขุนช่างเคี่ยน ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดแผนที่ทางภูมิศาสตร์ ที่ N 18๐ 50' 23.11", E 98๐ 53' 53.31" อยู่ห่างทิศเหนือของยอดคอยปุย ห่างจากพระตำหนักภูพิงราชินีเวรณ ประมาณ 8 กิโลเมตร และห่างจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประมาณ 28 กิโลเมตร มีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบป่าดิบเขามิเตอร์สูงชื้นอยู่ประปราย อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 19.8๐ เซลเซียสปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 2,495 มิลลิเมตร. ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 75% สถานี มีพื้นที่ประมาณ 262 ไร่ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,200 - 1,300 เมตร เริ่มเปิดพื้นที่ดำเนินงานเมื่อปี พ.ศ. 2516

ในส่วนของการดำเนินงานการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าขึ้นสถานีวิจัยและฝึกอบรมเกษตรกรที่สูงขุนช่างเคี่ยนให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ สถานีวิจัยและฝึกอบรมเกษตรกรที่สูงมีหน้าที่เป็นแปลงทดลองและวิจัย โดยมีกาแฟอาราบิก้าเป็นหลัก และไม้ผลอื่นๆ เป็นการสนับสนุน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ (เกษตรกร)

ทำการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากผลการสำรวจเกษตรกรจำนวน 209 คน จากพื้นที่การส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าโครงการหลวง 12 แห่ง/ศูนย์ ตามพื้นที่การส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าโครงการหลวง พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และพื้นที่ส่งเสริมอื่นๆ ปีการผลิต 2557/58 ดังนี้

		จำนวนเกษตรกร (คน)
1.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่	14
2.	สถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่ง อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย	14
3.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่	14
4.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น อ. แม่สรวย จ. เชียงราย	14
5.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลำน้อย อ. แม่ลำน้อย จ. แม่ฮ่องสอน	14
6.	สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่	13
7.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่	14
8.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ. กัลยาณิวัฒนา จ. เชียงใหม่	14
9.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่	14
10.	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต๋นตอก อ. แม่ฮ่องสอน จ. เชียงใหม่	14
11.	พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย	14
12.	พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อ. แม่สรวย จ. เชียงราย	14
13.	สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน	14
14.	หมู่บ้านดอยช้าง	14
15.	โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน	14

ได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และวิเคราะห์กระบวนการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้า ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในด้านข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร รูปแบบและกระบวนการผลิตกาแฟอาราบิก้าภายใต้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม ดังนี้ ซึ่งแบ่งการแสดงผลเป็นแต่ละศูนย์

1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรทั่วไป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 71.4 อายุระหว่าง 51-70 ปี ร้อยละ 78.6 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 85.7 ทั้งหมดสมรสแล้วอยู่ด้วยกันร้อยละ 100 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คนร้อยละ 92.85 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 85.8 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 100 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ร้อยละ 71.4 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 92.9 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 50 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ น้อยกว่า 10,000 ร้อยละ 42.9 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 42.9 ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงร้อยละ 78.6 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	71.4
หญิง	4	28.6
อายุ		
31-50 ปี	3	21.4
51-70 ปี	11	78.6
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	7.1
ประถมศึกษา	12	85.7
มัธยมศึกษา	1	7.1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	14	100
หย่าร้าง	-	-
หม้าย	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
		85.8
1-2	1	7.1
3-4	13	92.85
5 คนขึ้นไป	-	-
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
1-5	10	71.4
6-10	3	21.4
10 ไร่ขึ้นไป	1	7.1
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	13	92.9
2-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	7	50.0
1-2	4	28.6
2-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	-	-
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	6	42.9
10,001-50,000	5	35.7
50,000-100,000	3	21.4
100,001-150,000	-	-
150,000 บาทขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	3	21.4
101-500	6	42.9
501-1,000	4	28.6
1,001-2,000	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	1	7.1
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	11	78.6
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	2	14.3
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	1	7.1
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	2	14.3
1-3	9	64.3
4-6	3	21.4
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ ในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 92.9 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม และด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ร้อยละ 64.3 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับมาก ร้อยละ 57.1 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 3) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพในระดับมาก ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 5)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ร้อยละ 100 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 92.9 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ พัฒนาการตลาดกาแฟ ร้อยละ 100 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 6) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 100 (ตารางที่ 7) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ราบก้านในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	-	2.57
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	9(64.3)	4(28.6)	1 (7.1)	-	2.57
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	-	1.64
5) บุคลิกภาพดี	14(100.0)	-	-	-	1.00
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	9(64.3)	3(21.4)	1(7.1)	1(7.1)	2.43
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	9(64.3)	5(35.7)	-	-	2.64
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	1(7.1)	-	3(21.4)	10(71.4)	0.64
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	1(7.1)	5(35.7)	2(14.3)	6(42.9)	1.07
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	4(28.6)	9(64.3)	-	1(7.1)	2.14
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	1(7.1)	9(64.3)	1(7.1)	3(21.4)	1.57
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่ เป็นธรรม	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	-	2.50
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่แน่นอน	5(35.7)	7(50.0)	-	2(14.3)	2.07
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	1(7.1)	6(42.9)	2(14.3)	7(50.0)	1.21
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	0.50
6) ประกันราคา	1(7.1)	2(14.3)	4(28.6)	7(50.0)	0.79
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	-	2.79
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	2(14.3)	1(7.1)	8(14.3)	1.00
3) สนับสนุนการแปรรูป	5(35.7)	3(21.4)	4(28.6)	2(14.3)	1.79
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	4(28.6)	7(50.0)	2(14.3)	1(7.1)	2.00
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	-	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	1.14

ตารางที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	3(21.3)	2(14.3)	2.50
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	7(50.0)	4(28.6)	1(7.1)	2.14
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.43
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	6(42.9)	2(14.3)	1.64
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	11(78.6)	1(7.1)	2(14.3)	2.57
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.36
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29

ตารางที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	4(28.6)	1(7.1)	9(64.3)	1.57
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	1(7.1)	3(21.4)	10(71.4)	1.21
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	5(35.7)	2(14.3)	7(50.0)	1.86
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57

ตารางที่ 6 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	5(35.7)	4(28.6)	5(35.7)	2.00
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	-	3(21.4)	11(78.6)	1.21
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	14(100.0)	-	-	1.00
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	11(78.6)	4(28.6)	-	2.93
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	5(35.7)	9(64.3)	1.36
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	-	5(35.7)	9(64.3)	1.36
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	6(42.9)	3(21.4)	5(35.7)	2.07
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	7(50.0)	4(28.6)	3(21.4)	2.29
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3.7) การตลาดกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	5(35.7)	6(42.9)	1(7.1)	2.00
4.5) การแนะนำในการตลาดและการผลิต	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14

ตารางที่ 7 เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูก และการผลิต	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส.	14(100.0)	-	-	3.00
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการ หลวง/ส่วนราชการ	10(71.4)	-	4(28.6)	2.43
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	1(7.1)	13(92.9)	1.42
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29

ตารางที่ 8 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟ บนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	7(50.0)	7(50.0)	-	2.5
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	2(14.3)	6(42.9)	6(42.9)	1.71

2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรทั่วไป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 64.3 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่เรียนประถมศึกษา ร้อยละ 78.6 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 92.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 85.71 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 57.14 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 100 พื้นที่ปลูกกาแฟ 10 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 57.1 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 85.71 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอก ร้อยละ 64.3 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ 10,000-50,000 ร้อยละ 64.3 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 71.4 ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ร้อยละ 100.0 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	64.3
หญิง	5	35.7
อายุ		
31-50 ปี	10	71.4
51-70 ปี	4	28.6
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-
ประถมศึกษา	11	78.6
มัธยมศึกษา	3	21.4
สถานภาพสมรส		
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	13	92.9
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	1	7.1

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (n = 14)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		-
1-2	-	-
3-4	12	85.71
5 คนขึ้นไป	2	14.29
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	8	57.14
10 ปีขึ้นไป	6	42.86
3-4	2	14.29
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	9	64.3
1-2	3	21.4
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	-	-
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	9	64.3
50,000-100,000	3	21.4
100,001-150,000	2	14.3
150,000 บาทขึ้นไป	-	-
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	10	71.4
501-1,000	2	14.3
1,001-2,000	2	14.3
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (n = 14)
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	14	100.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	1	7.1
1-3	11	78.6
4-6	2	14.3
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟในระดับมาก ร้อยละ 100.0 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม ร้อยละ 78.6 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนการขนส่งในระดับมาก ร้อยละ 78.6 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 10) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตในระดับมาก ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 11) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 12)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ร้อยละ 71.4 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ พัฒนาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 85.7 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่เรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 13) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 14) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อรักษาในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูก และผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	14(100.0)	-	-	-	3.00
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
3)การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	-	2.57
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	5(35.7)	9(64.3)	-	-	2.36
5) บุคลิกภาพดี	12(85.7)	2(14.3)	-	-	2.86
6) มนุษย์สัมพันธ์ดี	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.86
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	-	2.64
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	11(78.6)	3(21.4)	-	-	2.79
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	3(21.4)	6(42.9)	4(28.6)	1(7.1)	1.71
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(14.3)	10(71.4)	1(7.1)	1(7.1)	1.93
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	4(28.6)	3(21.4)	3(21.4)	4(28.6)	1.50
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	-	2.43
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	-	2.43
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	2(14.3)	7(50.0)	3(21.4)	2(14.3)	1.64
5) สนับสนุนการขนส่ง	11(78.6)	3(21.4)	-	-	2.79
6) ประกันราคา	4(28.6)	1(7.1)	-	9(64.3)	1.00
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.86
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	1(7.1)	5(35.7)	3(21.4)	5(35.7)	1.14
3) สนับสนุนการแปรรูป	3(21.4)	6(42.9)	2(14.3)	3(21.4)	1.64
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	7(50.0)	5(35.7)	-	2(14.3)	2.21

ตารางที่ 11 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	1.64
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57

ตารางที่ 12 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.93
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	3(21.4)	4(28.6)	7(50.0)	1.71
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	5(35.7)	4(28.6)	5(35.7)	2.00
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	5(35.7)	2(14.3)	7(50.0)	1.86
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86

ตารางที่ 13 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	2(14.3)	11(78.6)	1(7.1)	1.93
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	10(71.4)	2(14.3)	2(14.3)	2.07
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	11(78.6)	3(21.4)	1.79
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.36
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
3.7) การตลาดกาแฟ	9(64.3)	4 (28.6)	1(7.1)	2.57
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21

ตารางที่ 14 เจือินไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือินไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม การปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส.	13(92.9)	1(7.1)	-	2.86
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	-	5(35.7)	9(64.3)	1.36
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ		5(35.7)	9(64.3)	1.36
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.79
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	1.71
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57

ตารางที่ 15 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟ บนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. รูปแบบการส่งเสริมการปลูก				
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาพธรรมชาติ	10(7)	2(14.3)	2(14.3)	2.57
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	14(100.0)	-	-	3.00
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64

3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 64.3 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 78.6 จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 42.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 100.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 92.9 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 64.3 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 85.7 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ ร้อยละ 92.9 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 57.1 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 78.6 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ น้อยกว่า 10,000 ร้อยละ 92.9 ผลผลิตต่ำกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 71.4 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากประชุม/อบรม ร้อยละ 57.1 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ข้อมูลส่วนบุคคล

	ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
		จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	9	64.3
	หญิง	5	35.7
อายุ	31-50 ปี	11	78.6
	51-70 ปี	3	21.4
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	5	35.7
	ประถมศึกษา	6	42.9
	มัธยมศึกษา	3	21.4
สถานภาพสมรส	สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	14	100
	หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	13	92.9
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	3	21.4
6-10 ปี	9	64.3
10 ปีขึ้นไป	2	14.3
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
0	1	7.1
1-5 ปี	12	85.7
6-10 ปี	1	7.1
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	1	7.1
1-5	13	92.9
6-10	-	-
10 ไร่ขึ้นไป	-	-
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	8	57.1
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	3	21.4
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	11	78.6
1-2	1	7.1
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	1	7.1

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
(n = 14)		
รายได้จากการปลูกและผลิดกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	13	92.9
10,001-50,000	1	7.1
50,000-100,000	-	-
100,001-150,000	-	-
150,000 บาทขึ้นไป	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	12	85.7
ไม่เคยอบรม	2	14.3
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	8	57.1
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	3	21.1
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	7.1
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	2	14.3
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	-	-
1-3	11	78.6
4-6	3	21.4
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 100.0 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ร้อยละ 50.0 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนการรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับมาก ร้อยละ 42.9 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 17) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 18) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 19)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ร้อยละ 50.0 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 71.4 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ พัฒนาการตลาดกาแฟร้อยละ 92.9 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการแนะนำในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 20) เจือปนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 21) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	-	2.64
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	8(57.1)	6(42.9)	-	-	1.57
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	-	2.36
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	-	2.21
5) บุคลิกภาพดี	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
6) มนุษยสัมพันธ์	14(100)	-	-	-	3.00
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	-	2.21
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	-	2.86
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	-	2.86
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	2(14.3)	4(28.6)	8(57.1)	-	1.57
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	1(7.1)	2(14.3)	11(78.6)	-	1.29
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	1(7.1)	1(7.1)	12(85.7)	-	1.21
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	1(7.1)	3(21.4)	10(71.4)	-	1.36
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	6(42.9)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.50
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอน	2(14.3)	9(64.3)	3(21.4)	-	1.93
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	2(14.3)	3(21.4)	8(57.1)	1(7.1)	1.43
5) สนับสนุนการขนส่ง	3(21.4)	11(78.6)	-	-	2.21
6) ประกันราคา	1(7.1)	2(14.3)	2(14.3)	9(64.3)	0.79
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.86
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	10(71.4)	3(21.4)	-	1(7.1)	2.57
3) สนับสนุนการแปรรูป	12(85.7)	-	1(7.1)	1(7.1)	2.64
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	8(57.1)	-	5(35.7)	1(7.1)	2.07
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	6(42.9)	7(50.0)	-	1(7.1)	2.29

ตารางที่ 18 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.29
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	8(57.1)	-	6(42.9)	2.14
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	8(57.1)	-	6(42.9)	2.14
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	8(57.1)	-	6(42.9)	2.14
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
7. การสนับสนุนการขนส่ง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	6(42.9)	2(14.3)	1.64
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57

ตารางที่ 19 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	2(14.3)	4(28.6)	10(71.4)	1.71
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	-	-	14(100.0)	1.00
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	13(92.9)	1(7.1)	-	2.86

ตารางที่ 20 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	7(50.0)	4(28.6)	3(35.7)	2.29
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.79
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	2(14.3)	-	12(85.7)	1.29
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	7(50.0)	4(28.6)	3(21.4)	2.29
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1(7.1)	7(50.0)	6(42.9)	1.64
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	6(42.9)	3(21.4)	5(35.7)	2.07
2.4) การส่งเสริมจาก ตลาด/พ่อค้า	2(14.3)	1(7.1)	11(78.6)	1.36
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	10(71.4)	1(7.1)	3(21.4)	2.50
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	9(64.3)	1(7.1)	4(28.6)	2.36
3.7) การตลาดกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	6(42.9)	4(28.6)	4(28.6)	2.14
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ(ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
4.5) การแนะนำในการตลาดและการผลิต	6(42.9)	5(35.7)	3(21.4)	2.93

ตารางที่ 21 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ค่าเฉลี่ย
การปลูกและการผลิต	(%)	(%)	(%)	
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือกับ	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64
โครงการหลวง/ส่วนราชการ				
4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	-	-	14(100.0)	1.00
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและ	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	(14.3)	12(85.7)	1.14

ตารางที่ 22 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
- ตามสภาวะธรรมชาติ				
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
- ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้				
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.43

4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น อ. แม่สรวย จ. เชียงราย

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 92.9 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 42.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 100.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปีขึ้นไป และ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.7 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 85.7 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ ร้อยละ 50.0 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 71.4 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอก ร้อยละ 50.0 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ 10,001-50,000 ร้อยละ 50.0 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 64.3 ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงร้อยละ 92.9 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	13	92.9
หญิง	1	7.1
อายุ		
31-50 ปี	10	71.4
51-70 ปี	4	28.6
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	6	42.9
ประถมศึกษา	5	35.7
มัธยมศึกษา	3	21.4
สถานภาพสมรส		
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	14	100.0
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	-	-
5 คนขึ้นไป	14	100.0
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	4	28.6
6-10 ปี	5	35.7
10 ปีขึ้นไป	5	35.7
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
ไม่เข้าร่วม	2	14.3
1-5 ปี	12	85.7
6-10 ปี	-	-
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
1-5	7	50.0
6-10	5	35.7
10 ไร่ขึ้นไป	2	14.3
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	10	71.4
3-4	4	28.6
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	7	50.0
1-2	3	21.4
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	3	21.4

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	1	7.1
10,001-50,000	7	50.0
50,000-100,000	4	28.6
100,001-150,000	1	7.1
150,000 บาทขึ้นไป	1	7.1
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	1	7.1
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	13	92.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	3	21.4
1-3	9	64.3
4-6	2	14.3
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพดีในระดับมาก ร้อยละ 85.7 ได้รับ การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 50.0 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนการรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับ มาก ร้อยละ 85.7 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 24) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการ การสนับสนุนการขนส่งในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 25) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและ ผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง และปัญหาด้านแรงงาน ร้อยละ 28.6 (ตารางที่ 26)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ร้อยละ 78.6 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูก กาแฟ พัฒนาการการตลาดกาแฟ และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ ร้อยละ 100.0 ด้านการให้ คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้าน ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ และการแนะนำในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 27) เจือปนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/ สวพส. ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 28) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอบาภิภาในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 24 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	4(28.6)	10(71.4)	-	-	2.29
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	3(21.4)	11(78.6)	-	-	2.21
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	5(35.7)	4(28.6)	4(28.6)	1(7.1)	1.93
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	3(21.4)	9(64.3)	1(7.1)	1(7.1)	2.00
5) บุคลิกภาพดี	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	-	2.79
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	-	2.79
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	-	2.36
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	1(7.1)	-	2(14.3)	11(78.6)	0.36
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	-	1(7.1)	2(14.3)	11(78.6)	0.21
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	-	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	1.57
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	1(7.1)	8(57.1)	3(21.4)	2(14.3)	1.57
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	-	2.79
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอัน	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.93
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	-	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	0.43
5) สนับสนุนการขนส่ง	9(64.3)	4(28.6)	-	1(7.1)	2.50
6) ประกันราคา	3(21.4)	6(42.9)	4(28.6)	1(7.1)	1.79
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	2(14.3)	3(21.4)	9(64.3)	0.50
3) สนับสนุนการแปรรูป	4(28.6)	6(42.9)	-	4(28.6)	1.71
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	-	2.07
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	-	3(21.4)	3(21.4)	8(57.1)	0.64

ตารางที่ 25 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	9 (64.3)	5(35.7)	-	2.64
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.93
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
7. การสนับสนุนการขนส่ง	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	4(28.6)	4(28.6)	6(42.9)	1.86
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
10.การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64

ตารางที่ 26 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	1.86
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	1.93
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	1(7.1)	5(35.7)	8(57.1)	1.50
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	-	6(42.9)	8(57.1)	1.43
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	4(28.6)	8(57.1)	2(14.3)	2.14

ตารางที่ 27 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	2.07
1.2) สถานีวิทยุ/แปลงสาธิต	-	1(7.1)	13(92.9)	1.07
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	1(7.1)	3(21.4)	10(71.4)	1.36
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.43
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	6(42.9)	8(57.1)	-	2.43
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	1(7.1)	-	13(92.9)	1.14
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
3.2) การเลือกพันธุ์ / ปลูกกาแฟ	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.79
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	4(28.6)	10(71.4)	-	2.29
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	9(64.3)	-	2.36
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
3.7) การตลาดกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	6(42.9)	8(57.1)	-	2.43
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	2(14.3)	11(78.6)	1(7.1)	1.86
4.5) การแนะนำนำการตลาดและการผลิต	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.93

ตารางที่ 28 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการ ปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส.	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	2(14.3)	12(85.7)	-	2.14
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการ หลวง/ส่วนราชการ	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	-	1(7.1)	13(92.9)	1.07
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	-	14(100.0)	1.00

ตารางที่ 29 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาพธรรมชาติ	6(42.9)	5(35.7)	3(21.4)	2.21
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	4(28.6)	6(42.9)	4(28.6)	2.00
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	1(7.1)	3(21.3)	10(71.4)	1.36

5. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย อ. แม่ลาน้อย จ. แม่ฮ่องสอน

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 85.7 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่เรียนประถมศึกษา ร้อยละ 71.4 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 92.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คนร้อยละ 57.1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.4 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 6-10 ปี ร้อยละ 100 พื้นที่ปลูกกาแฟ 6-10 ไร่ ร้อยละ 50.0 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 64.3 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 71.4 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ 50,001-100,000 ร้อยละ 42.9 ผลผลิตต่ำกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 78.6 ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ร้อยละ 42.9 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 30)

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

ตารางที่ 30 ข้อมูลส่วนบุคคล แม่ลาน้อย

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	85.7
หญิง	2	14.3
อายุ		
10-30 ปี	1	7.1
31-50 ปี	10	71.4
51-70 ปี	3	21.4
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	14.3
ประถมศึกษา	10	71.4
มัธยมศึกษา	2	14.3
สถานภาพสมรส		
โสด	1	7.1
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	13	92.9
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	8	57.1
5 คนขึ้นไป	6	42.9
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	3	21.4
10 ปีขึ้นไป	11	78.6
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	14	100
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
1-5	5	35.76
6-10	7	50.0
10 ไร่ขึ้นไป	2	14.3
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	9	64.3
3-4	5	35.7
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	10	71.4
1-2	2	14.3
3-4	-	-
5 คนขึ้นไป	2	14.3

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (n = 14)
รายได้จากการปลูกและผลิดกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	1	7.1
10,001-50,000	3	21.4
50,000-100,000	6	42.9
100,001-150,000	4	28.6
150,000 บาทขึ้นไป	-	-
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	11	78.6
101-500	3	21.4
501-1,000	-	-
1,001-2,000	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	4	28.6
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	6	42.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	2	14.3
ผู้ขายชุมชน	2	14.3
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	1	7.1
1-3	11	78.6
4-6	2	14.3
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม ร้อยละ 71.4 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสมในระดับมาก ร้อยละ 100.0 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 31) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตในระดับมาก ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 32) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 33)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริมในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.4 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ การตลาดกาแฟ ร้อยละ 85.7 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 34) เจือปนไข และปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. และกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 35) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 31 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.43
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	9(64.3)	5(35.7)	-	-	2.64
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.43
5) บุคลิกภาพดี	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	12(85.7)	2(14.3)	-	-	2.86
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.43
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	5(35.7)	9(64.3)	-	-	2.36
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	4(28.6)	6(42.9)	4(28.6)	-	2.00
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	-	2.07
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	-	2.64
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟการตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	14(100.0)	-	-	-	3.00
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม	14(100.0)	-	-	-	3.00
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	4(28.6)	-	10(71.4)	-	2.29
5) สนับสนุนการขนส่ง	11(78.6)	-	2(14.3)	1(7.1)	2.50
6) ประกันราคา	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	14(100.0)	-	-	-	3.00
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	11(78.6)	1(7.1)	2(14.3)	-	2.64
3) สนับสนุนการแปรรูป	6(42.9)	1(7.1)	6(42.9)	1(7.1)	1.86
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	13(92.9)	-	-	1(7.1)	2.79
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	14(100.0)	-	-	-	3.00

ตารางที่ 32 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	1.79
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	5(35.7)	9(64.3)	-	2.36
7. การสนับสนุนการขนส่ง	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	14(100.0)	-	-	3.00
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	2.07

ตารางที่ 33 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.36
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	2(14.3)	9(64.3)	3(21.4)	1.93
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	1.86
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	-	1(7.1)	13(92.9)	1.07
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	14(100.0)	-	-	3.00

ตารางที่ 34 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
1.2) สถานีวิทยุ/แปลงสาธิต	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	1.93
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)		8(57.1)	6(42.9)	1.57
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	4(28.6)	10(71.4)	-	2.29
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	6(42.9)	8(57.1)		2.43
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	11(78.6)	3(21.4)		2.79
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	6(42.9)	8(57.1)	-	2.43
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	11(78.6)	3(21.4)		2.79
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	5(35.7)	4(28.6)	5(35.7)	2.00
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	11(78.6)	1(7.1)	2(14.3)	2.64
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
3.7) การตลาดกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.29
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.29

ตารางที่ 35 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	3(21.4)	9(64.3)	2(14.3)	2.07
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	11(78.6)	1(7.1)	2(14.3)	2.64
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	11(78.6)	1(7.1)	2(14.3)	2.64

ตารางที่ 36 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
- ตามสถานะธรรมชาติ				
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
- ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้				
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP)	14(100.0)	-	-	3.00
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	1(7.1)	2(14.3)	11(78.6)	1.29

6. สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 84.6 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 53.8 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 38.5 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 100.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 46.1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.6 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 92.3 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ ร้อยละ 53.8 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 84.6 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 84.6 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ น้อยกว่า 10,000 ร้อยละ 61.5 ผลผลิตต่ำกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 53.8 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 92.3 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 69.2 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูการผลิต) ร้อยละ 61.6 (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน		เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
		จำนวน (คน) (n = 13)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	11	84.6
	หญิง	2	15.4
อายุ	10-30	1	7.7
	31-50 ปี	7	53.8
	51-70 ปี	3	23.1
	มากกว่า 70	2	15.4
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียนหนังสือ		3	23.1
ประถมศึกษา		5	38.5
มัธยมศึกษา		4	30.8
อุดมศึกษา		1	7.7
สถานภาพสมรส			
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน		13	100.0
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่		-	-

ตารางที่ 37 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 13)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	2	15.4
3-4	5	38.5
5 คนขึ้นไป	6	46.1
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	2	15.4
6-10 ปี	3	23.1
10 ปีขึ้นไป	8	61.6
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
ไม่เข้าร่วม	-	-
1-5 ปี	12	92.3
6-10 ปี	1	7.7
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	4	30.8
1-5	7	53.8
6-10	1	7.7
10 ไร่ขึ้นไป	1	7.7
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	11	84.6
3-4	2	15.4
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	11	84.6
1-2	1	7.7
3-4	-	-
5 คนขึ้นไป	1	7.7

ตารางที่ 37 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 13)
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	8	61.5
10,001-50,000	3	23.1
50,000-100,000	-	-
100,001-150,000	-	-
150,000 บาทขึ้นไป	2	15.4
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	7	53.8
101-500	3	23.1
501-1,000	2	15.4
1,001-2,000	1	7.7
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	12	92.3
ไม่เคยอบรม	1	7.7
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
หอกระจายข่าว	1	7.7
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	9	69.2
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	7.7
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	2	15.4
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	4	30.8
1-3	8	61.6
4-6	-	-
มากกว่า 6 ครั้ง	1	7.7

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 61.5 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม ร้อยละ 69.2 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่แน่นอน ราคาที่เป็นธรรม และให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร ในระดับมาก ร้อยละ 30.8 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 84.6 (ตารางที่ 38) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษาในระดับมาก ร้อยละ 92.3 (ตารางที่ 39) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 53.8 (ตารางที่ 40)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริมในระดับมาก ร้อยละ 76.9 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 76.9 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาด้านการตลาดกาแฟ ร้อยละ 69.2 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 69.2 (ตารางที่ 41) เจือปนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนโครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 92.3 (ตารางที่ 42) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทางการเกษตร (GAP) และการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic) ร้อยละ 61.5 (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 38 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=13

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	5(38.5)	8(61.5)	-	-	2.38
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	5(38.5)	7(53.8)	1(7.7)	-	2.31
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	1(7.7)	11(84.6)	1(7.7)	-	2.00
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	3(23.1)	6(46.2)	4(30.8)	-	1.93
5) บุคลิกภาพดี	9(69.2)	3(23.1)	1(7.7)	-	2.62
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	8(61.5)	5(38.5)	-	-	2.62
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	3(23.1)	8(61.5)	2(15.4)	-	2.08
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	9(69.2)	4(30.8)	-	-	2.69
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	7(53.8)	6(46.2)	-	-	2.54
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	2(15.4)	8(61.5)	1(7.7)	2(15.4)	1.77
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(15.4)	3(23.1)	4(30.8)	4(30.8)	1.23
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	5(38.5)	3(23.1)	4(30.8)	1(7.7)	1.92
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	3(23.1)	6(46.2)	2(15.4)	2(15.4)	1.77
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	4(30.8)	7(53.8)	1(7.7)	1(7.7)	2.08
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม	4(30.8)	7(53.8)	1(7.7)	1(7.7)	2.08
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	4(30.8)	3(23.1)	3(23.1)	3(23.1)	1.62
5) สนับสนุนการขนส่ง	3(23.1)	5(38.5)	1(7.7)	4(30.8)	1.54
6) ประกันราคา	1(7.7)	4(30.8)	-	8(61.5)	0.85
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	11(84.6)	1(7.7)	1(7.7)	-	2.77
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	6(46.2)	-	2(15.4)	5(38.5)	1.54
3) สนับสนุนการแปรรูป	1(7.7)	8(61.5)	1(7.7)	3(23.1)	1.43
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	1(7.7)	9(69.2)	3(23.1)	-	1.85
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	2(15.4)	3(23.1)	7(53.8)	1(7.7)	1.46

ตารางที่ 39 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=13

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	9(69.2)	2(15.4)	2(15.4)	2.54
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	10(76.9)	1(7.7)	2(15.4)	2.62
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	7(53.8)	5(38.5)	1(7.7)	2.46
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	8(61.5)	4(30.8)	1(7.7)	2.54
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	10(76.9)	3(23.1)	-	2.77
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(92.3)	1(7.7)	-	2.71
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(61.5)	4 (30.8)	1(7.7)	2.54
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(23.1)	7(53.8)	3(23.1)	2.00
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	11(84.6)	2(15.4)	-	2.85
10.การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	11(84.6)	2(15.4)	-	2.85
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	11(84.6)	1(7.7)	1(7.7)	2.77

ตารางที่ 40 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=13

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	3(23.1)	4(30.8)	6(46.2)	1.77
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	3(23.1)	3(23.1)	7(53.8)	1.69
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	2(15.4)	4(30.8)	7(53.8)	1.62
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	2(15.4)	4(30.8)	7(53.8)	1.62
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	1(7.7)	5(38.5)	7(53.8)	1.54
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	7(53.8)	5(38.5)	1(7.7)	2.46

ตารางที่ 41 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	4(30.8)	6(46.2)	3(23.1)	2.08
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	6(46.2)	2(15.4)	5(38.5)	2.08
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	6(46.2)	6(46.2)	1(7.7)	2.38
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	10(76.9)	3(23.1)	-	2.77
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	9(69.2)	4(30.8)	-	2.69
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	10(76.9)	3(23.1)	-	2.77
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	6(46.2)	7(53.8)	-	2.46
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	1(7.7)	9(69.2)	3(23.1)	1.85
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	9(69.2)	4(30.8)	-	2.69
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	5(38.5)	5(38.5)	4(30.8)	2.23
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	2(15.4)	5(38.5)	6(46.2)	1.69
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	4(30.8)	6(46.2)	3(23.1)	2.08
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	3(23.1)	4(30.8)	6(46.2)	1.77
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	3(23.1)	6(46.2)	4(30.8)	1.92
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	6(42.9)	4(30.8)	3(23.1)	2.23
3.7) การตลาดกาแฟ	9(69.2)	3(23.1)	1(7.7)	1.92
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	8(61.5)	5(38.5)	-	2.62
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	5(38.5)	7(53.8)	1(7.7)	2.31
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	9(69.2)	4(30.8)	-	2.69
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	3(23.1)	9(69.2)	1(7.7)	2.15
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	3(23.1)	8(61.5)	2(15.4)	2.08

ตารางที่ 42 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	12(92.3)	1(7.7)	-	2.93
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	1(7.7)	5(38.57)	7(53.8)	1.54
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	3(23.1)	5(38.57)	5(38.57)	1.85
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	-	13(100.0)	1.00
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.7)	6(42.9)	6(42.9)	1.62
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.7)	6(42.9)	6(42.9)	1.62

ตารางที่ 43 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	8(61.5)	5(38.5)	-	2.62
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	8(61.5)	3(23.1)	2(15.4)	2.46
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP)	8(61.5)	4(30.8)	1(7.7)	2.54
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	8(61.5)	5(38.5)	-	2.62

7. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรมากกว่ากึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 64.3 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 42.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 85.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 64.3 มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 42.9 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 100.0 พื้นที่ปลูกกาแฟ น้อยกว่า 1 ไร่ และ 1-5 ไร่ ร้อยละ 50.0 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 92.9 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอก ร้อยละ 71.4 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ น้อยกว่า 10,000 ร้อยละ 64.3 ผลผลิตต่ำกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 64.1 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 85.7 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 ข้อมูลส่วนบุคคล ห้วยส้มป่อย

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	35.7
หญิง	9	64.3
อายุ		
10-30 ปี	3	21.4
31-50 ปี	9	64.3
51-70 ปี	2	14.3
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	4	28.6
ประถมศึกษา	6	42.9
มัธยมศึกษา	3	21.4
อุดมศึกษา	1	7.1

ตารางที่ 44 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
สถานภาพสมรส		
โสด	2	14.3
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	12	85.7
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	3	21.4
3-4	9	64.3
5 คนขึ้นไป	2	14.3
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	5	35.7
6-10 ปี	3	21.4
10 ปีขึ้นไป	6	42.9
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
1-5 ปี	14	100
6-10 ปี	-	-
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	7	50.0
1-5	7	50.0
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	13	92.9
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	10	71.4
1-2	2	14.3
3-4	2	14.3
5 คนขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 44 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
รายได้จากการปลูกและผลิดกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	9	64.3
10,001-50,000	4	28.6
50,000-100,000	-	-
100,001-150,000	1	7.1
150,000 บาทขึ้นไป	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	10	71.4
ไม่เคยอบรม	4	28.6
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
หอกระจายข่าว	1	7.1
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	12	85.7
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	1	7.1
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครึ่ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	1	7.1
1-3	11	78.6
4-6	2	14.3

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในระดับมาก ร้อยละ 71.4 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ร้อยละ 57.1 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับมาก ร้อยละ 35.7 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 45) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ ในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 46) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 47)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ และเกษตรกร (เพื่อนบ้าน) ในระดับมาก ร้อยละ 21.4 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการตลาดกาแฟ ร้อยละ 64.3 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 48) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. และส่วนราชการ ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 49) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟรอบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ทางกรมเกษตร (GAP) และการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 50)

ตารางที่ 45 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.29
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	-	2.36
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	-	2.14
4) จำนวนเพียงพอดต่อการปฏิบัติงาน	10(71.4)	6(42.9)	7(50.0)	-	3.50
5) บุคลิกภาพดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	4(28.6)	8(57.1)	1(7.1)	1(7.1)	2.07
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	7(50.0)	6(42.9)	-	1(7.1)	2.36
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	1(7.1)	1(7.1)	9(64.1)	3(21.4)	1.00
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	-	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	0.71
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	3(21.4)	5(35.7)	4(28.6)	2(14.3)	1.64
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟการตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	3(21.4)	5(35.7)	2(14.3)	4(28.6)	1.50
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม	3(21.4)	4(28.6)	6(42.9)	1(7.1)	1.64
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	1(7.1)	1(7.1)	1(7.1)	11(78.6)	0.43
5) สนับสนุนการขนส่ง	1(7.1)	2(14.3)	1(7.1)	10(71.4)	0.64
6) ประกันราคา	1(7.1)	-	3(21.4)	10(71.4)	0.43
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	13(92.9)	-	-	1(7.1)	2.79
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	0.79
3) สนับสนุนการแปรรูป	-	-	3(21.4)	11(78.6)	0.21
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	-	1(7.1)	7(50.0)	6(42.9)	0.64
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	14(100.0)	-	-	9(64.3)	3.00

ตารางที่ 46 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.86
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
7. การสนับสนุนการขนส่ง	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	9(64.3)	-	2.36
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	6(42.9)	8(57.1)	-	2.43
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57

ตารางที่ 47 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	12(85.7)	-	2(14.3)	2.71
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	5(35.7)	3(21.4)	6(42.9)	1.93
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	-	4(28.6)	10(71.4)	1.29
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	1.43
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	6(42.9)	5(35.7)	3(21.4)	2.21

ตารางที่ 48 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.79
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	1.43
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	8(57.1)	6(42.9)	1.57
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	6(42.9)	1(7.1)	7(50.0)	1.93
3.2) การเลือกพื้นที่ ปลูกกาแฟ	1(7.1)	3(21.4)	10(71.4)	1.36
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.93
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	-	6(42.9)	8(57.1)	1.43
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	-	-	14(100.0)	1.00
3.7) การตลาดกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	3(21.4)	3(21.4)	8(57.1)	1.64
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษาในเขต โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.86
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	3(21.4)	4(28.6)	7(50.0)	1.71
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	3(21.4)	8(57.1)	1(7.1)	1.86

ตารางที่ 49 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	14(100.0)	-	-	3.00
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	14(100.0)	-	-	3.00
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือ	2(14.3)	6(42.9)	6(42.9)	1.71
กับโครงการหลวง/ส่วนราชการ				
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	-	14(100.0)	1.00
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและ	1(7.1)	5(35.7)	8(57.1)	1.50
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่	3(21.4)	3(21.4)	8(57.1)	1.64
เกี่ยวข้อง				

ตารางที่ 50 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป	9(64.3)	2(14.4)	3(21.4)	2.43
- ตามสถานะธรรมชาติ				
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์	8(57.1)	2(14.4)	4(28.6)	2.29
- ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้				
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทางการเกษตร (GAP)	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	11(78.6)	3(21.4)	-	2.79

8. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ. กัลยาณิวัฒนา จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 78.6 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 42.9 ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 35.7 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 42.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 57.1 กึ่งหนึ่งมีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 50.0 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 92.6 พื้นที่ปลูกกาแฟน้อยกว่า 1 ไร่ ร้อยละ 57.1 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 92.6 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 92.6 รายได้จากการปลูกและผลិតกาแฟ น้อยกว่า 10,000 ร้อยละ 100.0 ผลผลิตต่ำกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 92.98 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 78.6 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 100.0 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (4-6 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 51)

ตารางที่ 51 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	78.6
หญิง	3	21.4
อายุ		
10-30 ปี	-	-
31-50 ปี	6	42.9
51-70 ปี	2	14.3
มากกว่า 70 ปี	6	42.9
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	5	35.7
ประถมศึกษา	2	14.3
มัธยมศึกษา	1	7.1
อุดมศึกษา	4	28.6
ปวช.-ปวส.	2	14.3

ตารางที่ 51 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
สถานภาพสมรส		
โสด	1	7.1
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	6	42.9
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	7	50.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	3	21.4
3-4	8	57.1
5 คนขึ้นไป	3	21.4
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	8	57.1
1-5	6	42.9
6-10	-	-
10 ไร่ขึ้นไป	-	-
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	13	92.6
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	13	92.6
1-2	1	7.1
3-4	-	-
5 คนขึ้นไป	-	-
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	14	100.0
10,001-50,000	-	-
50,000-100,000	-	-
100,001-150,000	-	-
150,000 บาทขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 51 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	13	92.9
101-500	1	7.1
501-1,000	-	-
1,001-2,000	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	11	78.6
ไม่เคยอบรม	3	21.4
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	14	100.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	1	7.1
1-3	2	14.3
4-6	8	57.1
มากกว่า 6 ครั้ง	3	21.4

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรช่วยแก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟในระดับมาก ร้อยละ 21.4 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 57.1 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพในระดับมาก ร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 52) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ และข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ ในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 53 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย และปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 54)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 71.4 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ และการดูแล บำรุง แปลงปลูก ร้อยละ 78.6 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ การแนะนำในการแก้ไขปัญหา และการแนะนำในการพัฒนาผลผลิต ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 55) เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนโครงการหลวง/สวพส. และส่วนราชการ ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 56) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ และการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 57)

ตารางที่ 52 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	1(7.1)	13(92.9)	-	-	2.07
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	4(28.6)	10(71.4)	-	-	2.29
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	12(21.4)	2(14.3)	-	-	2.86
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
5) บุคลิกภาพดี	13(92.9)	1(7.1)	-	-	2.93
6) มนุษยสัมพันธ์	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	12(21.4)	2(14.3)	-	-	2.86
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.29
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	-	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	1.14
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	-	2(14.3)	10(71.4)	2(14.3)	1.00
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	-	-	14(100.0)	-	1.00
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	12(85.7)	1(7.1)	-	1(7.1)	2.71
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	1(7.1)	12(85.7)	-	1(7.1)	1.93
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอน	1(7.1)	11(78.6)	1(7.1)	1(7.1)	1.86
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	-	1(7.1)	11(78.6)	2(14.3)	0.93
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	4(28.6)	6(42.9)	4(28.6)	1.00
6) ประกันราคา	1(7.1)	10(71.4)	2(14.3)	1(7.1)	1.79
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	1(7.1)	11(78.6)	1(7.1)	1(7.1)	1.86
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	-	1.86
3) สนับสนุนการแปรรูป	-	2 (14.3)	8(57.1)	4(28.6)	0.86
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.43
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	-	7(50.0)	7(50.0)	-	1.50

ตารางที่ 53 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	2(14.3)	10(71.4)	2(14.3)	2.00
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(14.3)	10(71.4)	2(14.3)	2.00
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
7. การสนับสนุนการขนส่ง	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	1.71
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.36
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.93
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64

ตารางที่ 54 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	1(7.1)	11(78.6)	2(14.3)	1.93
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	1(7.1)	12(85.7)	1(7.1)	2.00
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.36

ตารางที่ 55 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
1.2) สถานีวิทยุ/แปลงสาธิต	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.29
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.79
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.86
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1(7.1)	11(78.6)	2(14.3)	1.93
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	1.71
3.2) การเลือกพันธุ์ / ปลูกกาแฟ	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	11(78.6)	3(21.4)	-	2.64
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	1.93
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.36
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	2(14.3)	2(14.3)	10(71.4)	1.43
3.7) การตลาดกาแฟ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	10(71.4)	2(14.3)	2(14.3)	2.57
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.29

ตารางที่ 56 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/ สวทส.	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.57
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	6(42.9)	4(28.6)	4(28.6)	2.14
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับ โครงการหลวง/ส่วนราชการ	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.43
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6(42.9)	4(28.6)	4(28.6)	2.14
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านเกษตรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.43
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00

ตารางที่ 57 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาพธรรมชาติ	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง เกษตร (GAP)	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21

9. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 57.1 อายุระหว่าง 51-70 ปี ร้อยละ 57.1 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 64.3 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 92.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 85.7 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 92.9 พื้นที่ปลูกกาแฟมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 42.9 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 78.6 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 42.9 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 42.9 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 50.0 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 92.9 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 58)

ตารางที่ 58 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	6	42.9
หญิง	8	57.1
อายุ		
10-30 ปี	6	42.9
51-70 ปี	8	57.1
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	7.1
ประถมศึกษา	9	64.3
มัธยมศึกษา	3	21.4
อุดมศึกษา	1	7.1
สถานภาพสมรส		
โสด	-	-
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	13	92.9
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	1	7.1

ตารางที่ 58 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	1	7.1
3-4	10	71.4
5 คนขึ้นไป	3	21.4
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	1	7.1
6-10 ปี	1	7.1
10 ปีขึ้นไป	12	85.7
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
1-5 ปี	13	92.9
6-10 ปี	1	7.1
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	2	14.3
6-10	2	14.3
11-20	4	28.6
มากกว่า 20	6	42.9
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	11	78.6
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	-	-
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	6	42.9
1-2	4	28.6
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	1	7.1

ตารางที่ 58 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
(n = 14)		
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	2	14.3
50,000-100,000	5	35.7
100,001-150,000	6	42.9
150,000 บาทขึ้นไป	1	7.1
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	7	50.0
501-1,000	5	35.7
1,001-2,000	-	-
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	2	14.3
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
หอกระจายข่าว	-	-
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	13	92.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	1	7.1
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	6	42.9
1-3	7	50.0
4-6	1	7.1
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 100.0 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการทำให้ความรู้ การฝึกอบรม ร้อยละ 85.7 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนด้านรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับมาก ร้อยละ 71.4 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 59) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา ในระดับมาก ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 60) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 60)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการตลาดกาแฟ และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ ร้อยละ 100.0 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 62) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. และส่วนราชการ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 63) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ ร้อยละ 92.9 (ตารางที่ 64)

ตารางที่ 59 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	11(78.6)	3(21.4)	-	-	2.64
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	-	2.57
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	-	2.35
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	3(21.4)	11(78.6)	-	-	2.21
5) บุคลิกภาพดี	12(85.7)	2(14.3)	-	-	2.85
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	14(100.0)	-	-	-	3.00
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	11(78.6)	1(7.1)	1(7.1)	1(7.1)	2.57
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	12(85.7)	2(14.3)	-	-	2.85
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	10(71.4)	2(14.3)	1(7.1)	1(7.1)	2.50
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	3(21.4)	6(42.9)	4(28.6)	1(7.1)	1.78
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(14.3)	7(50.0)	3(21.4)	2(14.3)	1.64
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	-	2.50
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟการตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	9(64.3)	5(35.7)	-	-	2.64
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	-	2.64
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม	3(21.4)	4(28.6)	3(21.4)	4(28.6)	1.42
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	5(7.1)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
5) สนับสนุนการขนส่ง	6(42.9)	5(35.7)	2(14.3)	1(7.1)	2.14
6) ประกันราคา	1(7.1)	5(35.7)	5(35.7)	3(21.4)	1.28
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	13(92.9)	-	-	1(7.1)	2.78
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	4(28.6)	8(57.1)	2(14.3)	1.14
3) สนับสนุนการแปรรูป	5(35.7)	5(35.7)	3(21.4)	1(7.1)	2.00
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	6(42.9)	2.35
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	3(21.4)	7(50.0)	3(21.4)	1(7.1)	1.85

ตารางที่ 60 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.42
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.28
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.35
5. การจัดให้มีการศึกษาต้งาน	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.64
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	11(78.6)	-	2.21
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	11(78.6)	3(21.4)	-	2.64

ตารางที่ 61 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	7(50.0)	1(7.1)	6(42.9)	2.07
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	7(50.0)	3(21.4)	4(28.6)	2.21
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	2(14.3)	1(7.1)	11(78.6)	1.35
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	1(7.1)	3(21.4)	10(71.4)	1.35
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	2.07
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85

ตารางที่ 62 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	1.78
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	2.07
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	1.78
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.78
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	1.85
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	5(35.7)	9(64.3)	-	2.35
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	4(28.6)	10(71.4)	-	2.28
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3.7) การตลาดกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	13(92.9)	1(7.1)	-	2.85
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	13(92.9)	1(7.1)	-	2.85
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.35

ตารางที่ 63 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส.	13(92.9)	1(7.1)	-	2.92
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	10(71.4)	2(14.3)	2(14.3)	2.57
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.35
4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	-	3(21.4)	11(78.6)	1.21
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.1)	7(50.0)	6(42.9)	1.64
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57

ตารางที่ 64 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	13(92.9)	1(7.1)	-	2.92
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทางการเกษตร (GAP)	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21

10. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก อ. แม่ฮ่องสอน จ. เชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 92.9 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 50.0 เกือบกึ่งหนึ่งจบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 42.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 85.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 42.9 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 50.0 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 71.4 พื้นที่ปลูกกาแฟ 6-10 ไร่ ร้อยละ 42.9 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 71.4 แรงงานจ้างเกือบกึ่งหนึ่งจ้าง 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 42.9 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ 150,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 42.9 ผลผลิตต่ำ 101-500 และ 501-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 28.6 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 78.6 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 65)

ตารางที่ 65 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	13	92.9
หญิง	1	7.1
อายุ		
10-30 ปี	3	21.4
31-50 ปี	7	50.0
51-70 ปี	3	21.4
มากกว่า 70 ปี	1	7.1
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	7.1
ประถมศึกษา	5	35.7
มัธยมศึกษา	6	42.9
อุดมศึกษา	2	14.3
ปวช.-ปวส.	-	-

ตารางที่ 65 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
สถานภาพสมรส		
โสด	2	14.3
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	12	85.7
หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	2	14.3
3-4	6	42.9
5 คนขึ้นไป	6	42.9
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	1	7.1
6-10 ปี	6	42.9
10 ปีขึ้นไป	7	50.0
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
ไม่มีประสบการณ์	2	14.3
1-5 ปี	10	71.4
6-10 ปี	2	14.3
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	1	7.1
6-10	6	42.9
10 ไร่ขึ้นไป	6	42.9
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	10	71.4
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	1	7.1
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	4	28.6
1-2	2	14.3
3-4	2	14.3

ตารางที่ 65 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
5 คนขึ้นไป	6	42.9
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	2	14.3
10,001-50,000	1	7.1
50,000-100,000	3	21.4
100,001-150,000	2	14.3
150,000 บาทขึ้นไป	6	42.9
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	1	7.1
101-500	4	28.6
501-1,000	4	28.6
1,001-2,000	2	14.3
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	3	21.4
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	-	-
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	11	78.6
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	-	-
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	2	14.3
ไม่ได้รับข่าวสาร	1	7.1
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	5	35.7
1-3	8	57.1
4-6	1	7.1
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีช่วยแก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟในระดับปานกลาง ร้อยละ 85.7 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรมในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.4 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด สนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับมาก ร้อยละ 42.9 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 66) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษาในระดับมาก ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 67) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน ร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 68)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ในระดับมาก ร้อยละ 57.1 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 64.3 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการตลาดกาแฟ และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ ร้อยละ 64.3 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 64.3 (ตารางที่ 69) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส. ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 70) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟราบีภายในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 71)

ตารางที่ 66 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.42
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	-	2.07
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	4(28.6)	8(57.1)	2(14.3)	-	2.14
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	-	2.07
5) บุคลิกภาพดี	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.42
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.42
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	1(7.1)	12(85.7)	1(7.1)	-	2.00
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/ สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) ให้ความรู้ การฝึกอบรม	4(28.6)	10(71.4)	-	-	1.57
2) ให้ความปรึกษา คำแนะนำ	5(35.7)	9(64.3)	-	-	2.35
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	3(21.4)	2(14.3)	3(21.4)	6(42.9)	1.14
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	3(21.4)	4(28.6)	2(14.3)	5(35.7)	1.64
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.92
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	4(28.6)	4(28.6)	3(21.4)	3(21.4)	1.64
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	6(42.9)	8(57.1)	-	1(7.1)	2.42
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอน	3(21.4)	9(64.3)	-	2(14.3)	1.92
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	3(21.4)	4(28.6)	4(28.6)	3(21.4)	1.50
5) สนับสนุนการขนส่ง	4(28.6)	7(50.0)	2(14.3)	1(7.1)	2.00
6) ประกันราคา	2(14.3)	5(35.7)	3(21.4)	4(28.6)	1.28
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	3(21.4)	8(57.1)	-	1.64
3) สนับสนุนการแปรรูป	2(14.3)	5(35.7)	3(21.4)	4(28.6)	1.35
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	2(14.3)	5(35.7)	6(42.9)	1(7.1)	1.57
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	3(21.4)	5(35.7)	4(28.6)	2(14.3)	1.64

ตารางที่ 67 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.28
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.57
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	1.85
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64
5. การจัดให้มีการศึกษาต่งาน	4(28.6)	6(42.9)	4(28.6)	2.00
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
7. การสนับสนุนการขนส่ง	7(50.0)	4(28.6)	3(21.4)	1.78
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	1.85
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	10(42.9)	2(14.3)	2(14.3)	2.57
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	1(7.1)	3(21.4)	10(42.9)	1.35

ตารางที่ 68 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	1(7.1)	7(50.0)	6(42.9)	1.64
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.92
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	-	3(21.4)	11(78.6)	1.21
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	1.42
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.28

ตารางที่ 69 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	3(21.4)	11(78.6)	-	2.21
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	5(35.7)	-	9(64.3)	1.71
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	-	6(42.9)	8(57.1)	1.42
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	8(57.1)	6(42.9)	-	2.00
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	5(35.7)	9(64.3)	1.35
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	1(7.1)	5(35.7)	8(57.1)	2.21
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	1.85
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3.6) การจัดการกาแฟทะลา	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
3.7) การตลาดกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	9(64.3)	3(21.4)	2(14.3)	2.50
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ(ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	2(14.3)	9(64.3)	3(21.4)	1.92
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21

ตารางที่ 70 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	14(100.0)	-	-	3.00
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือกับ โครงการหลวง/ส่วนราชการ	4(28.6)	3(21.4)	7(50.0)	1.78
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	4(28.6)	10(71.4)	1.28
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	6(42.9)	8(57.1)	1.42
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14

ตารางที่ 71 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสถานะธรรมชาติ	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	-	10(71.4)	4(28.6)	1.71

11. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย
ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 85.7 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 78.6 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 100.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 78.6 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 50.0 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 78.6 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ ร้อยละ 50.0 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 50.0 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 50.0 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ 10,001-50,000 ร้อยละ 57.1 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 64.3 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 42.9 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (4-6 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 72)

ตารางที่ 72 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	85.7
หญิง	4	14.3
อายุ		
10-30 ปี	-	-
31-50 ปี	12	85.7
51-70 ปี	2	14.3
มากกว่า 70 ปี	-	-
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	14.3
ประถมศึกษา	11	78.6
มัธยมศึกษา	1	7.1
อุดมศึกษา	-	-
ปวช.-ปวส.	-	-
อื่นๆ	-	-

ตารางที่ 72 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
สถานภาพสมรส		
โสด	-	-
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	14	100.0
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	11	78.6
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	7	50.0
10 ปีขึ้นไป	7	50.0
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
0 ปี	-	-
1-5 ปี	11	78.6
6-10 ปี	3	21.4
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	7	50.0
6-10	5	35.7
10 ไร่ขึ้นไป	2	14.3
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	7	50.0
3-4	6	42.8
5 คนขึ้นไป	1	7.1
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	7	50.0
1-2	2	14.3
3-4	4	28.6

ตารางที่ 72 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
	(n = 14)	
5 คนขึ้นไป	1	7.1
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	8	57.1
50,000-100,000	1	7.1
100,001-150,000	3	21.4
150,000 บาทขึ้นไป	2	14.3
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	2	14.3
101-500	9	64.3
501-1,000	2	14.3
1,001-2,000	2	14.3
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	1	7.1
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	1	7.1
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	3	21.4
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	6	42.9
ผู้นำชุมชน	3	21.4
เกษตรกรรายอื่นๆ	1	7.1
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	-	-
1-3	5	35.7
4-6	6	42.9
มากกว่า 6 ครั้ง	3	21.4

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 64.3 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 35.7 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่แน่นอนในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.6 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 73) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องการเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษาในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 74) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 75)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 92.9 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการตลาดกาแฟ และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ ร้อยละ 85.7 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการแนะนำการตลาดและการผลิต ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 76) เจือจางและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 77) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อรบบัวในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ และการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางเกษตร (GAP) ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 78)

ตารางที่ 73 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	4(28.6)	10(71.4)	-	-	2.28
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	4(28.6)	10(71.4)	-	-	1.57
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	2(14.3)	10(71.4)	2(14.3)	-	2.00
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	-	6(42.9)	8(57.1)	-	1.42
5) บุคลิกภาพดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	9(64.3)	5(35.7)	-	-	2.64
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	1(7.1)	13(92.9)	-	-	2.07
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/ สวพส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.28
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	5(35.7)	9(64.3)	-	-	2.35
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	-	10(71.4)	4(28.6)	-	1.71
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	-	7(50.0)	7(50.0)	-	1.50
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	-	1.94
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	-	4(28.6)	10(71.4)	-	1.28
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	4(28.6)	7(50.0)	3(21.4)	-	2.07
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นนอ	2(14.3)	11(28.6)	1(7.1)	-	2.07
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	-	3(21.4)	11(28.6)	-	1.21
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	2(14.3)	8(35.7)	4(28.6)	0.85
6) ประกันราคา	-	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	-	12(85.7)	2(14.5)	-	2.85
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	-	12(85.7)	2(14.5)	1.85
3) สนับสนุนการแปรรูป	-	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	-	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	-	1(7.1)	13(92.9)	-	2.07

ตารางที่ 74 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	10(71.1)	4(28.6)	-	2.71
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	4(28.6)	10(71.1)	-	1.57
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	2(14.3)	12(85.7)	-	2.14
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	5(35.7)	9(64.3)	-	2.35
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
7. การสนับสนุนการขนส่ง	1(7.1)	8(57.16)	5(35.7)	1.71
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	6(42.9)	8(57.1)	1.42
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.1)	2.14
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	8(57.1)	1(7.1)	5(35.7)	2.14

ตารางที่ 75 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	-	8(57.1)	6(42.9)	1.57
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	14(100.0)	-	-	3.00
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	-	3(21.4)	11(78.6)	1.21
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	3(21.4)	6(42.9)	2(14.3)	1.64

ตารางที่ 76 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	13(92.9)	1(7.1)	-	2.85
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	1(7.1)	13(92.9)	-	2.07
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	1.57
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.78
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.42
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	3(21.4)	11(78.6)	-	2.21
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	10(71.4)	4(28.6)	-	2.71
3.6) การจัดการกาฝากและเพลี้ย	3(21.4)	11(78.6)	-	2.21
3.7) การตลาดกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	-	14(100.0)	-	2.00
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57

ตารางที่ 77 เจือไนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือไนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	-	13(92.9)	1(7.1)	1.92
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	1(7.1)	13(92.9)	-	2.07
4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	6(42.9)	8(57.1)	1.42
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50

ตารางที่ 78 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
- ตามสภาวะธรรมชาติ	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
- ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP)	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50

12. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อ. แม่สรวย จ. เชียงราย

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 85.7 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 92.9 ส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.7 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 92.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 86.7 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 42.9 พื้นที่ปลูกกาแฟ 10 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 58.2 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 64.3 แรงงานจ้าง 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 35.7 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ 150,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 78.6 ผลผลิต 501-1,000 และ 1,001-2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 35.7 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 57.1 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 79)

ตารางที่ 79 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	85.7
หญิง	2	14.3
อายุ		
10-30 ปี	-	-
31-50 ปี	13	92.9
51-70 ปี	3	7.1
มากกว่า 70 ปี	-	-
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	7.1
ประถมศึกษา	4	28.6
มัธยมศึกษา	5	35.7
อุดมศึกษา	3	21.4

ตารางที่ 79 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
	(n = 14)	
ปวช.-ปวส.	-	-
อื่นๆ	1	7.1
สถานภาพสมรส		
โสด	1	7.1
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	13	92.9
หม้าย, หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	5	35.7
5 คนขึ้นไป	9	64.3
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	1	7.1
6-10 ปี	1	7.1
10 ปีขึ้นไป	10	86.7
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
0 ปี	3	21.4
1-5 ปี	6	42.9
6-10 ปี	3	21.4
10 ปีขึ้นไป	5	35.7
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	3	21.4
6-10	3	21.4
10 ไร่ขึ้นไป	8	58.2
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	9	64.3
3-4	4	28.6
5 คนขึ้นไป	1	7.1

ตารางที่ 79 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	
(n = 14)		
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	4	28.6
1-2	2	14.3
3-4	3	21.4
5 คนขึ้นไป	5	35.7
รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	1	7.1
50,000-100,000	1	7.1
100,001-150,000	1	7.1
150,000 บาทขึ้นไป	11	78.6
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	4	28.6
501-1,000	5	35.7
1,001-2,000	5	35.7
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	12	85.7
ไม่เคยอบรม	2	14.3
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	1	7.1
ประชุม/อบรม	2	14.3
พอดั	1	7.1
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	8	57.1
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	7.1
ผู้นำชุมชน	1	7.1
เกษตรกรรายอื่นๆ	1	7.1
ไม่ได้รับข่าวสาร	2	14.3

ตารางที่ 79 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน) (n = 14)	
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครึ่ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	3	21.4
1-3	10	71.4
4-6	1	7.1
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 57.1 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.ในระดับปานกลาง ด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ร้อยละ 57.1 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนปัจจัยการผลิตในระดับมาก ร้อยละ 21.4 และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตในระดับมาก ร้อยละ 28.6 (ตารางที่ 80) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ และการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 81) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 82)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากเกษตรกร (เพื่อนบ้าน) ในระดับมาก ร้อยละ 28.6 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟส่วนใหญ่มาจากการสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ร้อยละ 71.4 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการดูแล บำรุง แปลงปลูก ร้อยละ 64.3 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการพัฒนาผลผลิต ร้อยละ 35.7 (ตารางที่ 83) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส. ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 84) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 85)

ตารางที่ 80 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	4(28.6)	8(57.1)	2(14.3)	-	2.21
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	-	1.78
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	1(7.1)	7(50.0)	5(35.7)	1(7.1)	1.57
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	-	1.78
5) บุคลิกภาพดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	2(14.3)	6(42.9)	6(42.9)	-	1.71
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/ สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.28
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.92
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.92
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	6(42.9)	3(21.4)	4(28.6)	1(7.1)	2.00
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	3(21.4)	5(35.7)	5(35.7)	1(7.1)	1.71
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	1(7.1)	5(35.7)	-	8(57.1)	0.92
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอัน	-	4(28.6)	2(14.3)	8(57.1)	0.71
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	1(7.1)	1(7.1)	5(35.7)	7(50.0)	0.71
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	0.64
6) ประกันราคา	-	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	0.64
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	1(7.1)	2(14.3)	3(21.4)	8(57.1)	0.85
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	5(35.7)	3(21.4)	6(42.9)	0.92
3) สนับสนุนการแปรรูป	-	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	0.92
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	2(14.3)	7(50.0)	4(28.6)	1(7.1)	1.71
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	4(28.6)	2(14.3)	3(21.4)	5(35.7)	1.35

ตารางที่ 81 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	10(71.1)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.42
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	12(85.7)	-	2(14.3)	2.71
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	3(21.4)	2(14.3)	2.50

ตารางที่ 82 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	9(64.3)	3(21.4)	2(14.3)	2.50
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.35
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85

ตารางที่ 83 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	1.71
1.2) สถานีวิทยุ/แปลงสาธิต	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.78
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.35
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	1(7.1)	10(71.4)	3(21.4)	1.85
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	1(7.1)	12(85.7)	1(7.1)	2.00
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	6(42.9)	4(29.9)	4(29.9)	2.14
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	9(64.3)	4(29.9)	1(7.1)	2.57
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
3.6) การจัดการกาแฟทะลาล	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	1.85
3.7) การตลาดกาแฟ	4(28.6)	10(71.4)	-	2.28
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	3(21.4)	11(78.6)	-	2.27
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	1.85

ตารางที่ 84 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.92
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับ โครงการหลวง/ส่วนราชการ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	1.42
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	1.92
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	3(21.4)	4(28.6)	7(50.0)	1.71

ตารางที่ 85 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาพธรรมชาติ	5(92.9)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00

13. สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 85.7 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 92.9 ส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.7 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 92.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 62.5 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปี ร้อยละ 85.7 มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP 1-5 ปี ร้อยละ 42.9 พื้นที่ปลูกกาแฟ 10 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 57.2 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 64.3 แรงงานจ้าง 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 35.7 รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ 150,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 78.6 ผลผลิต 501-1,000 และ 1,001-2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 35.7 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง ร้อยละ 51.7 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 86)

ตารางที่ 86 ข้อมูลส่วนบุคคล

	ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
		จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	12	85.7
	หญิง	2	14.3
อายุ	10-30 ปี	-	-
	31-50 ปี	13	92.9
	51-70 ปี	1	7.1
	มากกว่า 70 ปี	-	-
ระดับการศึกษา			
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	7.1
	ประถมศึกษา	4	28.6
	มัธยมศึกษา	5	35.7
	อุดมศึกษา	3	21.4
	ปวช.-ปวส.	-	-
	อื่นๆ	1	7.1

ตารางที่ 86 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
สถานภาพสมรส		
โสด	1	7.1
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	13	92.9
หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	5	35.7
5 คนขึ้นไป	9	62.5
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	1	7.1
6-10 ปี	12	85.7
10 ปีขึ้นไป	-	-
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
0 ปี	3	21.4
1-5 ปี	6	42.9
6-10 ปี	4	28.6
10 ปีขึ้นไป	1	7.1
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	3	21.4
6-10	3	21.4
10 ไร่ขึ้นไป	8	57.2
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	9	64.3
3-4	4	28.6
5 คนขึ้นไป	1	7.1
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	4	28.6
1-2	2	14.3
3-4	3	21.4

ตารางที่ 86 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
5 คนขึ้นไป	5	35.7
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	1	7.1
50,000-100,000	1	7.1
100,001-150,000	1	7.1
150,000 บาทขึ้นไป	11	78.6
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	4	28.6
501-1,000	5	35.7
1,001-2,000	5	35.7
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	12	85.7
ไม่เคยอบรม	2	14.3
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	1	7.1
ประชุม/อบรม	2	14.3
พ่อค้า	1	7.1
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	8	51.7
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	7.1
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	1	7.1
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	3	21.4
1-3	10	71.4
4-6	1	7.1
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 57.1 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 35.7 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนปัจจัยการผลิตในระดับมาก ร้อยละ 21.4 และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตในระดับมาก ร้อยละ 28.6 (ตารางที่ 87) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ และการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ในระดับมาก ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 88) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านโรค-แมลง ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 89)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากเกษตรกร (เพื่อนบ้าน) ในระดับมาก ร้อยละ 28.6 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟส่วนใหญ่มาจากการสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงร้อยละ 71.4 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการดูแล บำรุง แปลงปลูก ร้อยละ 64.3 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการแนะนำในการพัฒนาผลผลิต ร้อยละ 35.7 (ตารางที่ 90) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 91) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทางการเกษตร (GAP) ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 92)

ตารางที่ 87 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่ที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	4(28.6)	8(57.1)	2(14.3)	-	2.14
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	-	1.78
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	1(7.1)	7(50.0)	5(35.7)	1(7.1)	1.57
4) จำนวนเพียงพอดต่อการปฏิบัติงาน	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	-	1.78
5) บุคลิกภาพดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	2(14.3)	6(42.9)	6(42.9)	-	1.71
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	-	2.21
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	-	2.28
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.92
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	-	1.92
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	6(42.9)	3(21.4)	4(28.6)	1(7.1)	2.00
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	3(21.4)	5(35.7)	5(35.7)	1(7.1)	1.71
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	-	1(7.1)	5(35.7)	8(57.1)	0.50
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอัน	-	4(28.6)	2(14.3)	8(57.1)	0.71
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	1(7.1)	1(7.1)	5(35.7)	7(50.0)	0.71
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	0.64
6) ประกันราคา	-	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	0.64
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	1(7.1)	2 (14.3)	3(21.4)	8(57.1)	0.71
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	5(35.7)	3(21.4)	6(42.9)	0.92
3) สนับสนุนการแปรรูป	-	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	0.92
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	2(14.3)	7(42.9)	4(28.6)	1(7.1)	1.71
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	4(28.6)	2(14.3)	3(21.4)	5(35.7)	1.35

ตารางที่ 88 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	10(71.1)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
7. การสนับสนุนการขนส่ง	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)	2.28
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	3(21.4)	2(14.3)	2.50

ตารางที่ 89 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	10(71.4)	3(21.4)	1(7.1)	2.64
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	9(64.3)	3(21.4)	2(14.3)	2.50
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.35
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85

ตารางที่ 90 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูก กาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	1.71
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	3(42.9)	5(64.3)	6(42.9)	1.78
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	1(7.1)	10(71.4)	3(42.9)	1.85
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการ หลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวง	10(71.4)	3 (42.9)	1(7.1)	2.64
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	8(57.1)	5(64.3)	1(7.1)	2.50
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจาก เจ้าหน้าที่	1(7.1)	12(85.7)	1(7.1)	2.00
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	-	7(50.0)	7(50.0)	1.50
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	5(64.3)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	6(42.9)	4(28.6)	4(28.6)	2.14
3.2) การเลือกพันธุ์ / ปลูกกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	9(64.3)	4(28.6)	1(7.1)	2.28
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
3.5) การจัดการณ์ส่งการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	1.85
3.7) การตลาดกาแฟ	4(28.6)	10(71.4)	-	2.28
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษาในเขต โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	3(21.4)	10(71.4)	1(7.1)	2.14
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	3(21.4)	11(78.6)	-	2.21
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูก กาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	1.85

ตารางที่ 91 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการ ส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการกาแฟรวม)	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	1.92
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับ โครงการหลวง/ส่วนราชการ	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.21
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1(7.1)	4(28.6)	9(64.3)	1.42
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	1.92
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	3(21.4)	4(28.6)	7(50.0)	2.71

ตารางที่ 92 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสถานะธรรมชาติ	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทาง การเกษตร (GAP)	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00

14. หมู่บ้านคอยช้าง

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 71.4 อายุระหว่าง 31-50 ปี ร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 85.7 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 100.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปี ร้อยละ 85.7 ไม่มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP ร้อยละ 100.0 พื้นที่ปลูกกาแฟ 10 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 42.8 แรงงานครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 64.3 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 100.0 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 28.6 ผลผลิตต่ำกว่า 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 85.7 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตกาแฟ ร้อยละ 71.4 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูกาลผลิต) ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 93)

ตารางที่ 93 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	28.6
หญิง	10	71.4
อายุ		
10-30 ปี	1	7.1
31-50 ปี	10	71.4
51-70 ปี	3	21.4
มากกว่า 70 ปี	-	-
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	12	85.7
ประถมศึกษา	-	-
มัธยมศึกษา	2	14.3
อุดมศึกษา	-	-
ปวช.-ปวส.	-	-
อื่นๆ	-	-

ตารางที่ 93 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
สถานภาพสมรส		
โสด	-	-
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	14	100.0
หย่าร้าง, แยกกันอยู่	-	-
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	1	7.1
3-4	1	7.1
5 คนขึ้นไป	12	85.7
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	2	14.3
6-10 ปี	12	85.7
10 ปีขึ้นไป	-	-
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
ไม่มีประสบการณ์	14	100
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	-	-
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	3	21.4
6-10	5	35.7
10 ไร่ขึ้นไป	6	42.8
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	9	64.3
3-4	4	28.6
5 คนขึ้นไป	1	7.1
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	14	100.0
1-2	-	-
3-4	-	-

ตารางที่ 93 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
5 คนขึ้นไป	-	-
รายได้จากการปลูกและผลัดกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	1	7.1
50,000-100,000	5	35.7
100,001-150,000	4	28.6
150,000 บาทขึ้นไป	4	28.6
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	12	85.7
501-1,000	-	-
1,001-2,000	1	7.1
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	1	7.1
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	2	14.3
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	-	-
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	2	14.3
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	-	-
ไม่ได้รับข่าวสาร	10	71.4
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	-	-
1-3	10	71.4
4-6	4	28.5
มากกว่า 6 ครั้ง	-	-

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 57.1 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 85.7 ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาดสนับสนุนรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.4 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับมาก ร้อยละ 14.3 (ตารางที่ 94) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ ในระดับมาก ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 95) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคากาแฟจำหน่าย ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 96)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ ในระดับมาก ร้อยละ 92.9 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 100.0 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 92.9 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 57.1 (ตารางที่ 97) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส. ร้อยละ 85.7 (ตารางที่ 98) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟราบีภายในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ ร้อยละ 100.0 (ตารางที่ 99)

ตารางที่ 94 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิดกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	1(7.1)	13(92.9)	-	-	2.07
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	3(21.4)	11(78.6)	-	-	2.21
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	1(7.1)	8(57.1)	5(35.7)	-	1.71
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	-	6(49.2)	8(57.1)	-	1.42
5) บุคลิกภาพดี	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	8(57.1)	6(42.9)	-	-	2.57
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	-	12(85.7)	2(14.3)	-	1.85
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวทส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	10(71.4)	4(28.6)	-	-	2.71
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	12(85.7)	2(14.3)	-	-	2.85
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	6(42.9)	3(21.4)	-	5(35.7)	1.71
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	1(7.1)	3(21.4)	-	10(71.4)	0.64
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	7(50.0)	5(35.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.28
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	-	3(21.4)	7(50.0)	4(28.6)	0.92
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	-	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	0.85
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอน	-	3(21.4)	6(42.9)	5(35.7)	0.85
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	-	-	-	14(100.0)	0.00
5) สนับสนุนการขนส่ง	-	-	4(28.6)	10(71.4)	0.28
6) ประกันราคา	-	-	4(28.6)	10(71.4)	0.28
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	2(14.3)	-	8(57.1)	4(28.6)	1.00
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	-	5(35.7)	3(21.4)	6(42.9)	0.92
3) สนับสนุนการแปรรูป	1(7.1)	6(42.9)	4(28.6)	3(21.4)	1.35
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	-	6(42.9)	5(35.7)	3(21.4)	1.21
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	1(7.1)	2(14.3)	5(35.7)	6(42.9)	0.85

ตารางที่ 95 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	14(100.0)	-	-	3.00
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	9(64.3)	5(25.7)	-	2.64
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	3(21.4)	9(64.3)	2(14.3)	2.07
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2.28
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
7. การสนับสนุนการขนส่ง	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.28
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	1(7.1)	11(78.6)	2(14.3)	1.92
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	10(71.1)	4(28.6)	-	2.71
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78

ตารางที่ 96 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	7(50.0)	6(42.9)	1(7.1)	2.42
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	3(21.4)	11(78.6)	-	1.50
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	-	8(57.1)	6(42.9)	1.57
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	3(21.4)	2 (14.3)	9(64.3)	2.28
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	7(50.0)	3(21.4)	4(28.6)	2.21

ตารางที่ 97 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.92
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	4(28.6)	5(64.3)	5(35.7)	0.92
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	3(42.9)	5(64.3)	6(42.9)	1.78
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	6(71.4)	4(28.6)	-	1.85
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	14(100.0)	-	-	3.00
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	11(78.6)	3(42.9)	-	2.64
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	4(28.6)	6(42.9)	4(28.6)	2.00
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	-	5(35.7)	9(64.3)	1.35
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	4(92.9)	5(35.7)	5(35.7)	1.92
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	6(42.9)	8(35.7)	-	2.42
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	13(92.9)	1(7.1)	-	2.92
3.6) การจัดการกาแฟทะลาล	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3.7) การตลาดกาแฟ	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	7(50.0)	7(50.0)	-	2.50
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	1.84
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64

ตารางที่ 98 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวทส.	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	-	9(64.3)	5(35.7)	1.64
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ ร่วมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)	1.78
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-	1(7.1)	13(92.9)	1.07
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	12(85.7)	2(14.3)	1.85
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-	2(14.3)	12(85.7)	1.14

ตารางที่ 99 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	13(92.9)	1(7.1)	-	2.92
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	14(100.0)	-	-	3.00
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP)	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	2.07
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	-	13(92.9)	1(7.1)	1.92

15. โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน

ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 100.0 อายุระหว่าง 10-30 และ 31-50 ปี ร้อยละ 42.9 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 42.9 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันร้อยละ 57.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปลูกกาแฟ 6-10 ปี ร้อยละ 57.1 ไม่มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP ร้อยละ 92.9 พื้นที่ปลูกกาแฟ 1-5 ไร่ ร้อยละ 57.1 แรงงานครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 35.7 แรงงานจ้างส่วนใหญ่ไม่จ้างจากภายนอกร้อยละ 78.6 รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ 50,001-100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 57.1 ผลผลิต 101-500 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 42.9 เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตกาแฟ ร้อยละ 71.4 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (1-3 ครั้ง/ฤดูการผลิต) ร้อยละ 71.4 (ตารางที่ 100)

ตารางที่ 100 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	100.0
หญิง	-	-
อายุ		
10-30 ปี	6	42.9
31-50 ปี	6	42.9
51-70 ปี	2	14.3
มากกว่า 70 ปี	-	-
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-
ประถมศึกษา	6	42.9
มัธยมศึกษา	5	35.7
อุดมศึกษา	2	14.3
ปวช.-ปวส.	-	-
อื่นๆ	1	7.1

ตารางที่ 100 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน (คน) (n = 14)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	5	35.7
สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน	8	57.1
หย่าร้าง, แยกกันอยู่	1	7.1
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2	-	-
3-4	2	14.3
5 คนขึ้นไป	12	85.7
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟ		
1-5 ปี	-	-
6-10 ปี	8	57.1
10 ปีขึ้นไป	6	42.9
ประสบการณ์ในการปลูกกาแฟแบบ GAP		
0 ปี	13	92.9
1-5 ปี	1	7.1
6-10 ปี	-	-
10 ปีขึ้นไป	-	-
พื้นที่ปลูกกาแฟ (ไร่)		
น้อยกว่า 1 ไร่	-	-
1-5	8	57.1
6-10	6	42.9
10 ไร่ขึ้นไป	-	-
แรงงานครัวเรือน (คน)		
1-2	4	28.6
3-4	5	35.7
5 คนขึ้นไป	5	25.7
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่จ้าง	11	78.6
1-2	-	-
3-4	2	14.2

ตารางที่ 100 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(n = 14)
5 คนขึ้นไป	1	7.1
รายได้จากการปลูกและผลิตกาแฟ (บาทต่อปี)		
น้อยกว่า 10,000	-	-
10,001-50,000	4	28.6
50,000-100,000	8	57.1
100,001-150,000	-	-
150,000 บาทขึ้นไป	2	14.3
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)		
ต่ำกว่า 100	-	-
101-500	6	42.9
501-1,000	3	21.4
1,001-2,000	5	35.7
2,001 กิโลกรัมขึ้นไป	-	-
การฝึกอบรม		
เคยอบรม	14	100.0
ไม่เคยอบรม	-	-
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
สื่อสิ่งพิมพ์	-	-
ประชุม/อบรม	3	21.4
พ่อค้า	-	-
เจ้าหน้าที่ศูนย์โครงการหลวง	6	42.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1	7.1
ผู้นำชุมชน	-	-
เกษตรกรรายอื่นๆ	4	28.6
ไม่ได้รับข่าวสาร	-	-
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ฯ (ครั้ง/ฤดูกาลผลิต)		
ไม่เคย	5	35.7
1-3	7	50.0
4-6	2	14.2

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีมนุษยสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 35.7 ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/สวพส.ในระดับมากด้านการให้คำปรึกษา คำแนะนำร้อยละ 57.1 ด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรม ในระดับมาก ร้อยละ 35.7 และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับซื้อผลผลิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 101) ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่ในเรื่องข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ การจัดให้มีการศึกษาดูงาน และการสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพในระดับมาก ร้อยละ 78.6 (ตารางที่ 102) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟในระดับมากคือ ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิตร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 103)

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา) มาจากนักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม ในระดับมาก ร้อยละ 42.9 ด้านการดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 85.7 ด้านการพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ส่วนใหญ่ต้องการด้านการจัดการกาแฟกะลา และการตลาดกาแฟ ร้อยละ 57.1 ด้านการให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในการให้ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 104) เงื่อนไขและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 42.9 (ตารางที่ 105) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟรายปีในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 106)

ตารางที่ 101 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่จากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง

N=14

การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ไม่ปฏิบัติ (%)	
ก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1) มีความรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.42
2) ความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อกัน	4(28.6)	8(57.1)	1(7.1)	1(7.1)	2.07
3) การติดตามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง	1(7.1)	6(42.9)	6(42.9)	1(7.1)	2.21
4) จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	2(14.3)	6(49.2)	6(42.9)	-	1.71
5) บุคลิกภาพดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
6) มนุษยสัมพันธ์ดี	7(50.0)	7(50.0)	-	-	2.50
7) แก้ไขปัญหาการปลูกและการผลิตกาแฟ	5(35.7)	6(42.9)	2(14.3)	1(7.1)	2.07
ข. การสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง/ สวพส.					
1. ด้านการพัฒนาความรู้					
1) การให้ความรู้ การฝึกอบรม	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	2(14.3)	2.28
2) การให้คำปรึกษา คำแนะนำ	2(14.3)	10(71.4)	1(7.1)	1(7.1)	1.92
3) จัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้	5(35.7)	3(21.4)	6(42.9)	-	1.92
4) จัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	4(28.6)	2(14.3)	3(21.4)	5(35.7)	1.35
5) จัดให้มีการศึกษาดูงานของเกษตรกร	4(28.6)	4(28.6)	1(7.1)	5(35.7)	1.50
2. ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟ/การตลาด					
1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต	1(7.1)	7(50.0)	4(28.6)	2(14.3)	1.50
2) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	2(14.3)	7(50.0)	3(21.4)	2(14.3)	1.64
3) รับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นอน	2(14.3)	5(35.7)	4(28.6)	3(21.4)	1.42
4) ให้เครดิต สินเชื่อแก่เกษตรกร	1(7.1)	5(35.7)	1(1.7)	7(50.0)	1.00
5) สนับสนุนการขนส่ง	1(7.1)	1(7.1)	5(35.7)	7(50.0)	0.71
6) ประกันราคา	-	2(14.3)	4(28.6)	8(57.1)	0.57
3. ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม					
1) รับซื้อผลผลิต	2(14.3)	2(14.3)	3(21.4)	7(50.0)	0.93
2) สนับสนุนการเก็บเกี่ยว	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	-	1.85
3) สนับสนุนการแปรรูป	2(14.3)	4(28.6)	4(28.6)	4(28.6)	1.85
4) สนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	6(42.9)	8(57.1)	-	-	2.42
5) เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	5(35.7)	4(28.6)	1(7.1)	4(28.6)	1.71

ตารางที่ 102 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟในพื้นที่

N=14

ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ	ระดับความต้องการ			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1. ความรู้ในการปลูกและผลิตกาแฟ	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.35
2. ข้อมูลข่าวสารการปลูกและผลิตกาแฟ	11(78.6)	3(21.4)	-	2.78
3. การจัดให้มีแปลงสาธิตในการเรียนรู้	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
4. การจัดให้มีแปลงเกษตรกรตัวอย่าง	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
5. การจัดให้มีการศึกษาดูงาน	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
6. การเข้าไปตรวจเยี่ยมพื้นที่ปลูก ให้คำปรึกษา	12(85.7)	1(7.1)	1(7.1)	2.78
7. การสนับสนุนการขนส่ง	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)	2.28
8. การสนับสนุนการเก็บเกี่ยว	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
9. การสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพ	11(78.6)	2(14.3)	1(7.1)	2.71
10. การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต	8(57.1)	6(42.9)	-	2.57
11. การสนับสนุนเงินทุน ให้เครดิต สินเชื่อ	9(64.3)	5(35.7)	-	2.64

ตารางที่ 103 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

N=14

ปัญหา	ระดับความสำคัญของปัญหา			
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) ปัญหาด้านเงินทุน เช่น เงินลงทุน ราคาปัจจัยการผลิต	6(42.9)	1(7.1)	7(50.0)	1.92
2) ปัญหาด้านแรงงาน เช่น จำนวนแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน	3(21.4)	5(35.7)	6(42.9)	1.78
3) ปัญหาด้านการตลาด เช่น ราคาการจำหน่าย	2(14.3)	11(78.6)	1(7.1)	1.85
4) ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิตเช่น ขั้นตอนการผลิต	4(28.6)	3(21.4)	7(50.0)	1.78
5) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝน ลูกเห็บ	3(21.4)	3(21.4)	8(57.1)	1.64
6) ปัญหาด้านโรค-แมลง	4(28.6)	2(14.3)	8(57.1)	1.71

ตารางที่ 104 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟในพื้นที่สูง

N=14

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟในพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	5(35.7)	5(35.7)	4(28.6)	2.07
1.2) สถานีวิทยุ/แปลงสาธิต	5(35.7)	5(64.3)	4(28.6)	2.07
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	4(28.6)	9(57.1)	1(7.1)	2.21
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	6(42.9)	2(14.3)	6(42.9)	2.14
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	12(85.7)	2(14.3)	-	2.85
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	3(42.9)	3(42.9)	8(57.1)	1.64
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	4(28.6)	2(14.3)	8(57.1)	1.71
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	2(14.3)	7(50.0)	5(35.7)	1.78
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	4(92.9)	5(35.7)	5(35.7)	1.92
3.3) การดูแล บำรุง แปรงปลูก	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	6(42.9)	7(50.0)	1(7.1)	2.35
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	6(42.9)	8(35.7)	-	2.42
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	8(57.1)	5(14.3)	1(7.1)	2.50
3.7) การตลาดกาแฟ	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)	2.50
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	7(50.0)	4(28.6)	3(21.4)	2.28
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษาในเขต โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	7(50.0)	5(35.7)	2(14.3)	2.35
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	4(28.6)	9(64.3)	1(7.1)	2.21
4.3) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	5(35.7)	6(42.9)	3(21.4)	2.14
4.4) การแนะนำการตลาดและการผลิต	3(21.4)	8(57.1)	3(21.4)	2.00

ตารางที่ 105 เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม

N=14

เจือปนและปัจจัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกและการผลิต	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมสนับสนุน โครงการหลวง/สวพส.	4(28.6)	5(35.7)	5(35.7)	1.92
2) ส่วนราชการ (ในด้านการจัดการภาพรวม)	1(7.1)	6(42.9)	7(50.0)	2.07
3) กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ ผู้ปลูกกาแฟ รวมมือกับโครงการหลวง/ส่วนราชการ	5(85.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6(42.9)	8(57.1)	-	2.42
5) หน่วยงานด้านการส่งเสริมด้านการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1(7.1)	7(50.0)	6(42.9)	1.64
6) หน่วยงานด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2(14.3)	5(35.7)	7(50.0)	1.64

ตารางที่ 106 รูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

N=14

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	7(50.0)	4(28.6)	3(21.4)	2.28
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	6(42.9)	5(35.7)	3(21.4)	2.21
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP)	2(14.3)	2(14.3)	10(71.4)	1.42
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	5(35.7)	7(50.0)	2(14.3)	2.21

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ (เจ้าหน้าที่)

จากตารางที่ 107 ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่เป็นเพศชาย ร้อยละ 100 อายุ 31-50 ปี ร้อยละ 46.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 90 ประสบการณ์ทำงานโครงการหลวง 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30.0 ประสบการณ์ทำงานพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 1-5 ปี ร้อยละ 13.3 ประสบการณ์ทำงานโครงการพระราชดำริ 12 ปี ร้อยละ 6.7 ประสบการณ์ทำงานโครงการสถานีวิจัย 1-5 ปี ร้อยละ 6.7 ประสบการณ์ทำงานส่งเสริมการปลูกกาแฟ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 36.7 การฝึกอบรม ร้อยละ 60.0 การเรียนรู้จากเอกสาร ร้อยละ 86.7 คำแนะนำปรึกษา ร้อยละ 76.7 การสัมมนา ร้อยละ 70.0 ความเชี่ยวชาญทางด้านดินและปุ๋ย 83.3 ความเชี่ยวชาญทางด้านพันธุ์ 73.3 และความเชี่ยวชาญทางด้านโรคและแมลง 83.3

ตารางที่ 107 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่

N=30								
ข้อมูลพื้นฐาน เจ้าหน้าที่	เพศ		อายุ				ระดับการศึกษา	
	ชาย	หญิง	10-30 ปี	31-50 ปี	51-70 ปี	ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท
จำนวน	30	-	6	14	10	1	27	2
ร้อยละ	100.0	-	20.0	46.7	33.3	3.3	90.0	6.7

ตารางที่ 107 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

N=30						
ข้อมูลพื้นฐาน เจ้าหน้าที่	ประสบการณ์ทำงานโครงการหลวง			ประสบการณ์ทำงานพื้นที่โครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	ประสบการณ์ทำงานโครงการ พระราชดำริ	ประสบการณ์ทำงานโครงการสถานี วิจัย
	1-10 ปี	11-20 ปี	20 ปีขึ้นไป	1-5 ปี	12 ปี	1-5 ปี
จำนวน	5	5	9	4	2	2
ร้อยละ	16.7	16.7	30.0	13.3	6.7	6.7

ตารางที่ 107 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

N=30

ข้อมูลพื้นฐาน เจ้าหน้าที่	ประสบการณ์ทำงานส่งเสริมการปลูก			ความรู้ในการปลูกกาแฟ							
	กาแฟ			การฝึกอบรม		การเรียนรู้จากเอกสาร		คำแนะนำปรึกษา		การสัมมนา	
	1-5 ปี	5-10 ปี	10 ปีขึ้นไป	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
จำนวน	15	4	11	18	12	26	4	23	7	21	9
ร้อยละ	50.0	13.3	36.7	60.0	13.3	86.7	13.3	76.7	23.3	70.0	21.0

ตารางที่ 107 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

N=30

ข้อมูลพื้นฐานเจ้าหน้าที่	ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านกาแฟ					
	ดิน/ปุ๋ย		พันธุ์		โรค/แมลง	
	เชี่ยวชาญ	ไม่เชี่ยวชาญ	เชี่ยวชาญ	ไม่เชี่ยวชาญ	เชี่ยวชาญ	ไม่เชี่ยวชาญ
จำนวน	25	5	22	8	25	5
ร้อยละ	83.3	16.7	73.3	26.7	83.3	16.7

ตารางที่ 108 กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
ก. รูปแบบการส่งเสริมการปลูก				
1) การส่งเสริมปลูกโดยทั่วไป - ตามสภาวะธรรมชาติ	23(76.7)	7(23.3)	-	2.76
2) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ - ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้	24(80.0)	6(20.0)	-	2.80
3) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการปฏิบัติการที่ดีทางการเกษตร (GAP)	24(80.0)	6(20.0)	-	2.80
4) การส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic)	7(23.3)	15(50.0)	8(26.7)	1.96
ข. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
1) ด้านวิชาการ (แหล่งที่มา)				
1.1) ข้อมูลวิชาการ เอกสาร/คู่มือ	14(46.7)	15(50.0)	1(3.3)	2.43
1.2) สถานีวิจัย/แปลงสาธิต	9(30.0)	19(63.3)	2(6.7)	2.23
1.3) เกษตรกร (เพื่อนบ้าน)	13(43.3)	17(56.7)	-	2.43
1.4) นักวิชาการเกษตร/ นักส่งเสริม	14(46.7)	16(53.3)	-	2.46
2) การดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟ				
2.1) การสร้างความตระหนัก/สนใจ จากโครงการหลวงและพื้นที่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	19(63.3)	11(36.7)	-	2.26
2.2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง	14(46.7)	14(46.7)	2(6.7)	2.4
2.3) การพัฒนาการปลูกตามรูปแบบการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	16(53.3)	14(46.7)	-	2.53
2.4) การส่งข้อมูลจาก ตลาด/พ่อค้า	11(36.7)	16(53.3)	3(10.0)	2.26
2.5) การแนะนำการปลูกจากโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	24(80.0)	6(20.0)	-	2.80
3) การพัฒนาการปลูกและการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ				
3.1) การปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ	22(73.3)	5(16.7)	3(10.0)	2.63
3.2) การเลือกพื้นที่ / ปลูกกาแฟ	27(90.0)	3(10.0)	-	2.90
3.3) การดูแล บำรุง แปลงปลูก	17(56.7)	12(40.0)	1(3.3)	2.53
3.4) การดำเนินการเก็บเกี่ยว	28(93.3)	2(6.7)	-	2.93
3.5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	22(73.3)	1(3.3)	7(23.3)	2.50
3.6) การจัดการกาแฟกะลา	21(70.0)	9(30.0)	-	2.70
3.7) การตลาดกาแฟ	27(90.0)	3(10.0)	-	2.90
3.8) การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตกาแฟ	12(40.0)	17(56.7)	1(3.3)	2.36

กระบวนการและรูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	ค่าเฉลี่ย
4) การให้คำแนะนำ/ปรึกษา/นิเทศ โดยเจ้าหน้าที่หรือนักวิจัย				
4.1) ความรู้ด้านการปลูกและการผลิตกาแฟ (ประเมิน/ติดตาม/ให้คำแนะนำ)	24(80.0)	6(20.0)	-	2.80
4.2) การแนะนำในการแก้ไขปัญหา	25(83.3)	5(16.7)	-	2.83
4.4) การแนะนำในการพัฒนาผลผลิต	27(90.0)	3(10.0)	-	2.90
4.5) การแนะนำการตลาดและการผลิต	20(66.7)	10(33.3)	-	2.66

**ผลการศึกษาารูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่
โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
ตารางที่ 109 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการปลูกกาแฟของเจ้าหน้าที่**

รูปแบบการปลูก	ดีมาก (%)	ปานกลาง (%)	พอใช้ (%)	ค่าเฉลี่ย	อันดับ
1) การปลูกโดยทั่วไปตามธรรมชาติ	12(40.0)	17(56.7)	1(3.3)	2.36	3
2) การปลูกในรูปแบบอนุรักษ์	25(83.3)	3 (10.0)	2(6.7)	2.76	1
3) การปลูกในรูปแบบ GAP	18(60.0)	12(40.0)	-	2.60	2
4) การปลูกในรูปแบบอินทรีย์	8 (26.7)	9 (30.0)	13(43.3)	1.83	4

4.5 ปัญหาและอุปสรรคในรูปแบบและกระบวนการผลิตกาแฟอราบิก้า

การปลูกกาแฟอราบิก้าในเขตพื้นที่ภาคเหนือยังมีความจำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงและคัดเลือกสายพันธุ์เพื่อให้ได้พันธุ์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมบนพื้นที่ของประเทศไทย ส่งผลให้การปลูกกาแฟมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ชาวบ้านมีความรู้ด้านการป้องกันการกำจัดโรคและแมลง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิต ตลอดจนการศึกษาและประเมินสภาพพื้นที่การเกษตร สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวไทยในภาคเหนือ รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและป่าน้ำลำธาร เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเกิดความยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นหากภาครัฐส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกาแฟเพิ่มมากขึ้น นับว่าจะสร้างมูลค่าเม็ดเงินมหาศาล เนื่องจากราคาคันทุนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟบนดอยช้างอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 6-8 บาทต่อกิโลกรัม หากเป็นราคารับซื้อทั่วไปผลผลิตจะอยู่ที่ 15-20 บาทต่อกิโลกรัม แต่ลูกค้าจะรับซื้อในราคา 18-23 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าราคาตลาดทั่วไป ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผู้ปลูกกาแฟบนดอยช้าง ส่งเสริมเกษตรกรด้วยการเป็นสมาชิก ไม่ใช้ลักษณะคอนแทร็กต์ฟาร์มมิ่ง ให้เกษตรกรได้ตัดสินใจซื้อขายตามความพึงพอใจ ขายวันต่อวัน และทางลูกค้าก็จ่ายด้วยเงินสด ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรบนดอยช้างแต่ละครัวเรือนมีรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท นับว่ารายได้ไม่น้อยเลยทีเดียว

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

1. เกษตรกรสามารถนำเอาความรู้เรื่องการผลิตกาแฟไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้
2. เกษตรกรสามารถนำความรู้เรื่องการผลิตกาแฟไปพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ นำมาถ่ายทอดให้คนในกลุ่ม
3. เกิดการวิจัยชุมชน เรื่อง การผลิตกาแฟ แบบมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน
4. เกษตรกรมีรายได้หมุนเวียนภายในกลุ่ม ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
5. ผลของการปลูกกาแฟช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพราะกาแฟเป็นพืชร่มรำไร ปลูกร่วมกับป่าได้ สร้างพืชอาหารให้แก่ชุมชน
6. เป็นหมู่บ้านต้นแบบแก่หมู่บ้านข้างเคียงนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้

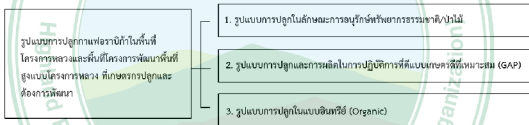
4.6 ผลการศึกษาโครงการศึกษารูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง ส่วนใหญ่ปลูกกาแฟอาราบิก้าในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ โดยจะปลูกร่วมกับต้นไม้ยืนต้นหรือไม้ยืนต้น เช่น ทาโล่ ต้นก่อ เสือโคร่ง ไม้ผล เช่น เมล็ดคาเดเมีย เกาลัดจีน บ๊วย ท้อ และต้นเนียง ซึ่งการปลูกแบบอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและตามความจำเป็นอย่างฉลาดและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและยาวนานที่สุด นอกจากนี้ยังหมายความว่าไปถึงความพยายามที่จะป้องกัน รักษา และเพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายให้มากขึ้น พืชที่จะสนองความต้องการของมนุษย์ได้ รวมทั้งพืชที่จะช่วยเหลือเป็นมรดกตกทอดไปให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิตอีกด้วย การที่เจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกกาแฟโดยไม่ไต่ดไม้ทำลายป่า ทำให้โล่เลือนหายไป คือการช่วยอนุรักษ์ป่าไม้และเป็นการทำเกษตรแบบยั่งยืน

ซึ่งกระบวนการส่งเสริม เจ้าหน้าที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจะทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลาง ในการสื่อสารกับเกษตรกร เช่น ด้านการปลูกกาแฟ การตลาดกาแฟ การจัดการดูแล ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูล และเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงก่อน ถึงจะสามารถให้ความรู้แก่เกษตรกรได้ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่มีการจัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และเข้าไปสำรวจในแปลงเกษตรกรที่ เพื่อช่วยให้คำปรึกษา แนะนำในการดูแลจัดการการผลิตกาแฟบนพื้นที่สูง เช่น การตัดแต่งกิ่ง การกำจัดเศษวัชพืช การจัดการโรคและแมลง เป็นต้น โดยช่องทางในการส่งเสริม การจัดอบรมของเจ้าหน้าที่อาจไม่เพียงพอในการช่วยให้เกษตรกรเข้าใจ ระบบการปลูกกาแฟที่ดีได้ อาจมีการจัดให้เกษตรกรไปศึกษาดูงานในพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีระบบการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงที่ดี เช่น การจัดการระบบน้ำ โรคและแมลง การแปรรูปผลผลิต การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เมื่อมีการเรียนรู้จริง จะทำให้เกษตรกร มีเข้าใจ ความเข้าใจยิ่งขึ้น ดังนั้นในกระบวนการส่งเสริมนั้น ทั้งเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต้องมีการสื่อสารที่ดี และสามารถให้ประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจะเป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น ม้ง กะเหรี่ยง มูเซอ เป็นต้น การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่อาจไม่เข้าใจ จึงต้องมีล่ามหรือผู้แปลสารจากเจ้าหน้าที่ ให้เกษตรกร เพื่อช่วยในการสื่อสารให้เข้าใจมากขึ้น ปัญหาการส่งเสริมการส่งภาษาในการสื่อสารสร้างความรู้เป็นปัญหาสำคัญในการทำความเข้าใจและความรู้แก่ชาวเขาอย่างลึกซึ้งได้ การสามารถใช้ภาษาชาวเขาในการให้คำแนะนำปรึกษา และการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้สามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นความเข้าใจของชาวเขาได้เป็นอย่างดี และระดับการศึกษาของชาวเขายังคงเป็นปัญหาในการส่งเสริมเกษตรกรที่สูง

สาระของข้อมูลในการสร้างรูปแบบและกระบวนการในการปลูกและผลิตกาแฟจะเป็นไปตามลำดับการของกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟบนที่สูง และการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้จะสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นความเข้าใจของชาวเขาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบ (Model) ในงานวิจัยนี้พบว่า

1. รูปแบบการปลูกกาแฟอาราบิก้าที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่เห็นด้วยคือ รูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้
2. รูปแบบที่ได้รับการส่งเสริมการปลูกเป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การผลิตแบบเกษตรกรที่เหมาะสม (GAP)
3. รูปแบบที่เกษตรกรอยากให้ส่งเสริมการปลูก คือ แบบอินทรีย์ ซึ่งเกษตรกรให้ความเห็นว่าเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ แต่ทำได้ยากจึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ถ่ายทอดและอบรม

กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าเป็นการให้บริการทางการเกษตรที่สำคัญ โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิตรวมไปถึงการตลาด กระบวนการถ่ายทอดความรู้ จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักตามภารกิจของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีรูปแบบกระบวนการเพื่อประสิทธิภาพ และให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการส่งเสริมการเกษตรเริ่มจากการศึกษาตัวเกษตรกรและชุมชนที่เกษตรกรอาศัยอยู่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรหรือชุมชนนั้น โดยอาศัยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ศึกษา สอบถามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร นอกจากจะรับทราบถึงปัญหาข้อจำกัดของเกษตรกรและชุมชนแล้ว นักส่งเสริมควรทราบถึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวเกษตรกรและชุมชน (Tacit Knowledge) หรือภูมิปัญญา (Wisdom) ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย ในส่วนของปัญหานั้นส่งเสริมการเกษตรควรใช้แนวคิดกระบวนการแก้ปัญหา ในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และจึงค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นองค์ความรู้ที่สามารถจัดเก็บเป็นคลังความรู้ต่อไป จากคลังความรู้ซึ่งอาจเป็นคลังความรู้สาธารณะหรือคลังความรู้ที่นักส่งเสริมการเกษตรและ

เกษตรกรหรือชุมชนสร้างขึ้นตามกระบวนการจัดการความรู้ ด้วยภูมิปัญญาของเกษตรกรหรือชุมชนนั้นๆ

ประเด็นที่ได้จากการศึกษามีดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

- เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมั่นคง จากการส่งเสริมและให้ความรู้ในการผลิตกาแฟจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ทำให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการการผลิต การกำจัดแมลงและการตลาดที่ดีขึ้น

- เกษตรกรพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการผลิตกาแฟ โดยส่งมอบประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง การอบรม การศึกษาดูงานและการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ บางรายสามารถผลิตกาแฟได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น มีคุณภาพมากขึ้นและสร้างแบรนด์กาแฟเป็นของตนเอง บางรายสามารถหาตลาดได้เอง ติดต่อกับลูกค้าต่างประเทศได้เองด้วยระบบ Internet

2. ด้านสังคม

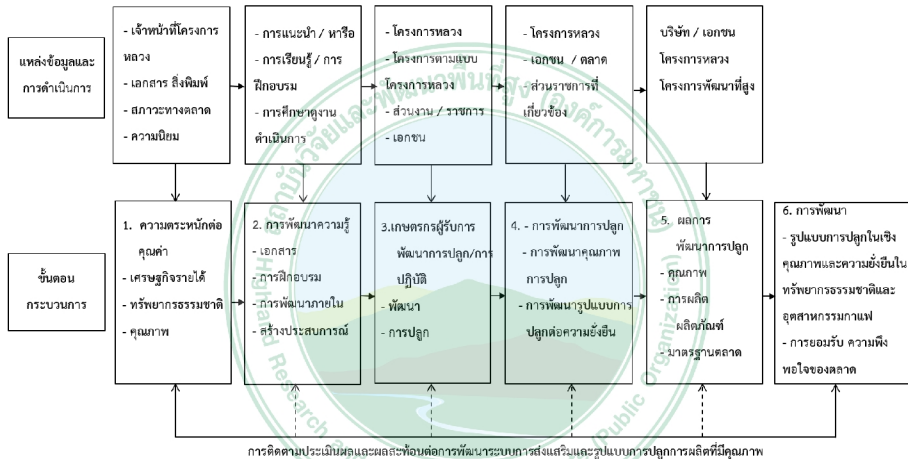
- เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ลดช่องว่างทางสังคม

- ชุมชนเข้มแข็ง เกิดความสามัคคีภายในชุมชน เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยน ปรัชษาหารือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการผลิตกาแฟ เช่น การจัดการ การกำจัดศัตรูพืช การดูแลรักษา รวมไปถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต บางครั้งยังได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าร่วมการประชุมย่อย หรือปรึกษาหารือระหว่างกันด้วย

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

- ส่วนใหญ่เกษตรกรจะผลิตกาแฟในรูปแบบเชิงอนุรักษ์ ซึ่งถือเป็นการปลูกกาแฟร่วมกับไม้ป่าไม้ยืนต้น โดยไม่มีการตัดไม้ทำลายป่า อาศัยการพึ่งพากันระหว่างธรรมชาติด้วยกันเอง ไม่มีการใช้สารเคมี จึงส่งผล ต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบในทางบวก ทั้งนี้ เนื่องจากการอนุรักษ์ทรัพยากรมีผลต่อการส่งเสริมการเกษตรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

จากงานวิจัยนี้สามารถสรุปออกมาเป็นกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าได้ ดังนี้

4.7 การจัดสนทนากลุ่ม ของเจ้าหน้าที่โครงการหลวงและเจ้าหน้าที่พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงและเจ้าหน้าที่พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ทั้ง 12 ศูนย์ คือ

1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ	อ. แม่แตง	จ. เชียงใหม่
2. สถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่ง	อ. เวียงป่าเป้า	จ. เชียงราย
3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง	อ. แม่แจ่ม	จ. เชียงใหม่
4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุน	อ. แม่สรวย	จ. เชียงราย
5. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย	อ. แม่ลาน้อย	จ. แม่ฮ่องสอน
6. สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์	อ. จอมทอง	จ. เชียงใหม่
7. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย	อ. จอมทอง	จ. เชียงใหม่
8. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์	อ. กัลยาณิวัฒนา	จ. เชียงใหม่
9. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง	อ. ดอยสะเก็ด	จ. เชียงใหม่
10. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก	อ. แม่ออน	จ. เชียงใหม่
11. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง	อ. แม่ฟ้าหลวง	จ. เชียงราย
12. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี	อ. แม่สรวย	จ. เชียงราย

พบว่า รูปแบบที่เจ้าหน้าที่ต้องการส่งเสริมมากที่สุดคือ รูปแบบการปลูกและการผลิตในการปฏิบัติที่ตีแบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เนื่องจากมีการจัดการข้อมูลได้ดี ขอบเขตพื้นที่ชัดเจน มีความปลอดภัยของผลผลิตสูง ผลผลิตกาแฟที่ได้มีคุณภาพ และสามารถวัดปริมาณผลผลิตได้ รองลงมา คือ รูปแบบการปลูกในลักษณะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ รูปแบบนี้จะทำให้ต้นกาแฟมีอายุยืน สามารถรักษาสภาพป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมให้คงเดิมได้ดี เหมาะกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

1. รูปแบบการปลูกและการผลิตในการปฏิบัติที่ตีแบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เป็นรูปแบบที่ได้รับการส่งเสริมจากโครงการหลวง และก่อให้เกิดชุมชนต้นแบบการผลิตกาแฟตามหลัก GAP เกิดความเข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างสมดุลตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในมิติของการพัฒนาทักษะอาชีพ การเสริมสร้างวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะป่าต้นน้ำให้คงอยู่ เกิดการต่อยอดและการเผยแพร่องค์ความรู้สู่ชุมชนอื่น ๆ บนพื้นฐานของความยั่งยืนต่อไป ข้อจำกัดคือ

ทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากเกษตรกรต้องให้ความร่วมมือ เช่น การจดบันทึก และเกษตรกรอาจไม่มีความรู้ อ่าน เขียนไม่ได้ เป็นต้น

2. รูปแบบการปลูกในลักษณะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าไม้ เป็นระบบที่พบเป็นส่วนใหญ่โดยเกษตรกรจะปลูกภายใต้ร่มเงากับไม้ยืนต้น เช่น บัวย ห้อ และแมคคาเดเมีย เป็นต้น บางพื้นที่ปลูกเป็นระบบระเบียบแต่บางพื้นที่ยังคงปลูกแทรกตามป่าไม้ไม่มีระบบระเบียบ และบางส่วนอยู่ภายใต้การดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกและการผลิตกาแฟระบบอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อจำกัด มีดังนี้

- พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่มีจำกัด
- ไม่สามารถปลูกให้เป็นระเบียบแบบแถวได้ การจัดการดูแลทำได้ยาก
- การเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ค่อยดี เช่น ปุยที่ใส่อาจถูกพืชป่าแย่งสารอาหาร
- มีการจัดการแปลงค่อนข้างยาก เนื่องจากสภาพป่าแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกันทำให้ต้นกาแฟอาจได้รับแสงไม่เพียงพอ

3. รูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic) เป็นรูปแบบที่จะได้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ปลูกต่อไปในอนาคต และต้องได้รับการสนับสนุนในทุกๆด้านจากโครงการหลวงเพื่ออบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญ มีความรู้เต็มที่จะจะได้ถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตต่อไป ข้อจำกัด มีดังนี้

- มีความสำคัญในอนาคต เช่น ด้านการตลาด
- อาจทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากต้องกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน ผลผลิตอาจได้น้อย
- เกษตรกรยังขาดการเอาใจใส่เกี่ยวกับกระบวนการปลูกพืชแบบอินทรีย์

กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงและเจ้าหน้าที่พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง พบว่า กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงจะเป็นไปตามลำดับการของกระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตกาแฟที่สูง ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบ (Model)

1. การรับรู้

กระบวนการเรียนรู้ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ ควรมีบทบาทหลักในการทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับชุมชน มีการนำเสนอข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางร่วมกับองค์กรและภาคี ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จัดทำแผนงานประจำปีในการส่งเสริมการปลูกกาแฟ จัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้เห็นเป็นรูปธรรม ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำแปลงสาธิต ให้เป็น

แหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน และมีติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร และวิธีการผลิตกาแฟราบิก้าจากเจ้าหน้าที่ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- การอบรม
- จัดประชุม
- การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ศึกษาดูงาน
- อธิบายรายตัว
- ญาติพี่น้อง
- สื่อสารธารณะ

2. แหล่งข้อมูล

ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมที่สร้างความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการณรงค์ การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกกาแฟในรูปแบบต่างๆ ให้เกษตรกรและชุมชนได้ทราบ และเข้าใจในหลักการของกระบวนการผลิต เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญต่อการปลูกกาแฟ เพื่อดำเนินการส่งเสริมการปลูกกาแฟในรูปแบบต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ได้จริง แหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับ มีดังนี้

- เพื่อนบ้าน
- เจ้าหน้าที่
- หน่วยงานต่างๆ
- เอกสารแนะนำ

3. การสื่อสาร เครื่องมือ

ปัญหาการส่งเสริมการส่งภาษาในการสื่อสารสร้างความรู้เป็นปัญหาสำคัญในการทำ ความเข้าใจและความรู้แก่ชาวเขาอย่างลึกซึ้งได้ การสามารถใช้ภาษาชาวเขาในการให้คำแนะนำปรึกษา และการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้จะสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นความเข้าใจของชาวเขาได้เป็นอย่างดี และระดับการศึกษาของชาวเขายังคงเป็นปัญหาในการส่งเสริมเกษตรกรบนที่สูง ซึ่งจะอยู่ไกลและมักจะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารมากและนอกจากนี้ปัญหาในการจัดการเกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกกาแฟราบิก้าที่สำคัญ คือ ปัญหาในการกำหนดนโยบายและแนวทางของรัฐในการสนับสนุนส่งเสริมปลูกกาแฟอาราบิก้าบนที่สูง ทั้งในด้านปัจจัยการผลิต เครดิตสินเชื่อและการตลาด ยังไม่แน่นอนและชัดเจน อันยอมจะส่งผลต่อสภาวะการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟอาราบิก้าบนที่สูงได้เป็นอย่างดี เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารกับเกษตรกร มีดังนี้

- แผ่นพับ
- โปสเตอร์
- วิดีทัศน์

- แปลงทดสอบสาธิต
- เอกสารคู่มือ

4. ช่องทาง

เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพื่อมารับทราบและเรียนรู้ มีรูปแบบเช่น จัดประชุม พบปะชาวบ้าน ประชุมกลุ่ม เทคโนโลยี พ่อดำคนกลาง

5. เกษตรกร

เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารและนำไปปฏิบัติใช้จริง สิ่งที่ได้จากงานวิจัยคือ เกษตรกรให้ความสนใจด้านอาชีพที่เกื้อกูลกันระหว่างคนกับป่า การปลูกกาแฟเป็นไปในรูปแบบอนุรักษ์ธรรมชาติ ฟังฟังป่า เกษตรกรมีอาชีพให้เลือกน้อย เจ้าหน้าที่ต้องปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการปลูกกาแฟเพื่อทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และเกษตรกรยอมรับที่จะปฏิบัติ

6. ผลการเรียนรู้

เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับที่จะเรียนรู้และปฏิบัติตามแบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของโครงการหลวง เนื่องจากเหตุผลและปัจจัยหลายประการ ดังนี้

- เกษตรกรเชื่อมั่นในโครงการหลวง
- มีรายได้ที่มั่นคง
- สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
- เกษตรกรมีการเรียนรู้ เช่น วิธีการปลูก ตัดแต่งกิ่ง
- เกษตรกรตอบสนองได้ดีเมื่อมีสิ่งเร้า คือ รายได้
- เกษตรกรขายสินค้าได้เอง

บทที่ 5
สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย

โครงการ “ศึกษารูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพของการส่งเสริมและ พัฒนาการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่สูง 2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางที่ดีที่เหมาะสม (รูปแบบและกระบวนการ) ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟที่ดีที่เหมาะสม (GAEP: Good Agricultural Extension Practice) สำหรับมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งดำเนินโครงการวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ในพื้นที่ส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าของโครงการหลวง 15 ศูนย์/สถานี ดังนี้

- 1) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่
- 2) สถานีวิจัยเกษตรหลวงห้วยโป่ง อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย
- 3) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่
- 4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น อ. แม่สรวย จ. เชียงราย
- 5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ล่าน้อย อ. แม่ล่าน้อย จ. แม่ฮ่องสอน
- 6) สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่
- 7) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยส้มป่อย อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่
- 8) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ. กัลยาณิวัฒนา จ. เชียงใหม่
- 9) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่
- 10) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงตีนตก อ. แม่เอน จ. เชียงใหม่
- 11) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย
- 12) พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อ. แม่สรวย จ. เชียงราย
- 13) สถานีวิจัยเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน
- 14) หมู่บ้านดอยช้าง
- 15) โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน

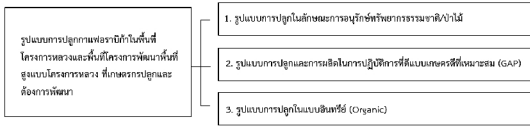
การศึกษาเรื่องโครงการศึกษารูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสถานภาพของการส่งเสริมและ พัฒนาการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่สูง และวิเคราะห์เสนอแนวทางที่ดีที่เหมาะสม (รูปแบบและกระบวนการ) ในการส่งเสริมการปลูกกาแฟที่ดีที่เหมาะสม (GAEP: Good Agricultural Extension Practice) สำหรับมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้ผลของงานวิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งใน

การดำเนินแนวทางการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวง

ในภาพรวมของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและกระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่สูงในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกาแฟอราบิก้าในรูปแบบการส่งเสริมปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ/หรือเกษตรป่าไม้ ร้อยละ 70.3 โดยจะปลูกร่วมกับต้นเมืองหรือไม้ยืนต้น เช่น ทาโล่ ต้นก่อ ต้นนางพญาเสือโคร่ง ไม้ผล เช่น แมคคาเดเมีย เกาลัดจีน บัวย ท้อ ต้นเนียง โดยแต่ก่อนการผลิตกาแฟอราบิก้าในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่ปลูก กาแฟในบริเวณพื้นที่ลาดเอียงตามไหล่เขา มีระบบการปลูกแบบพืชเดี่ยว และปลูกกลางแจ้งโดยไม่มีต้นไม้บังร่มที่จะช่วยลดความเข้มแสงและอุณหภูมิ จึงทำให้ต้นกาแฟให้ผลผลิตไม่ยาวนาน และทรุดโทรมเร็ว ประกอบกับต้องใช้ปัจจัยการ เช่น ปุ๋ย หรือสารเคมีเกษตรอื่นๆ คอนข้างสูง และมีข้อจำกัด ประเด็นที่สำคัญคือ เรื่องพื้นที่ปลูก เนื่องจากการปลูกกาแฟแบบกลางแจ้งเกษตรกรต้องเตรียมพื้นที่ก่อนปลูก มีการตัดไม้ เผาเพื่อกำจัดเศษวัชพืช เพื่อให้พื้นที่โล่ง และเรียบสะดวกสำหรับปลูกกาแฟ ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง การปลูกกาแฟแบบนี้ อาจได้ผลผลิตที่ไม่คุ้มทุนแล้ว ยังเป็นการทำลายทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูงอีกด้วย เจ้าหน้าที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเข้าไปส่งเสริมการปลูกกาแฟแบบอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรป่าไม้ ทำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติแบบเดิมมาเป็นปลูกในรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรป่าไม้ สอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ และธีระเดช (2545) ได้ศึกษาระบบการปลูกกาแฟอราบิก้าร่วมกับพืชอื่นที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยปลูกกาแฟภายใต้ร่มเงาป่าไม้และไม้ผลต่างๆ อีก 5 ชนิด พบว่าระบบการปลูกกาแฟร่วมกับป่าไม้มีความเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนที่สูงมากที่สุด เพราะมีการใช้ปัจจัยด้านต่างๆ เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชน้อยที่สุด รวมทั้งการลดการให้น้ำต้นกาแฟในหน้าแล้ง ต้นกาแฟก็ยังสามารถเจริญเติบโตได้ดี เนื่องจากได้รับความชื้น และร่มเงาจากต้นไม้ป่าต่างๆ ช่วยให้การพัฒนาด้านสรีรวิทยาของต้นกาแฟ สามารถดำเนินต่อไปได้เป็นอย่างดี และผลการศึกษาของ พัทณี (2551) ที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตกาแฟอราบิก้าในภาคเหนือของประเทศไทย โดยพบว่าระบบการปลูกกาแฟใต้ร่มไม้ธรรมชาติและไม้ผลมีมากที่สุดคือ ร้อยละ 56.60 ระบบปลูกกลางแจ้งมีร้อยละ 26.42 ส่วนปัญหาที่พบ ได้แก่ ข้อจำกัดการใช้พื้นที่ ต้นกาแฟขาดการดูแล การขาดน้ำ เส้นทางขนส่งไม่สะดวก ห่างไกลจากแหล่ง วัสดุ ขาดแคลนอุปกรณ์การทำสารกาแฟ และขาดการสนับสนุนด้านวิชาการ

2. กระบวนการส่งเสริมการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูง

พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.9 ซึ่งมีกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการส่งเสริมการเกษตร โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

1. ผู้ส่งสารหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ (Sender) คือ เจ้าหน้าที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจะทำหน้าที่ในการเป็นแหล่งข้อมูลและผู้ส่ง ในการสื่อสารกับเกษตรกร เช่น ด้านการปลูกกาแฟ การตลาดกาแฟ การจัดการดูแล ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูล และเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงก่อน ถึงจะสามารถให้ความรู้แก่เกษตรกรได้

2. ข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ (Message) การให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่การจัดการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และการแนะนำในแปลงเกษตรกรเพื่อช่วยให้คำปรึกษา ในการดูแลจัดการการผลิตกาแฟบนพื้นที่สูง เช่น การตัดแต่งกิ่ง การกำจัดเศษวัชพืช การจัดการโรคและแมลง เป็นต้น

3. ช่องทางในการส่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ (Channel) การจัดอบรมเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการช่วยให้เกษตรกรเข้าใจ ระบบการปลูกกาแฟที่ดีได้ อาจมีการจัดให้เกษตรกรไปศึกษาดูงานในพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีระบบการปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงที่ดี เช่น การจัดการแปลงปลูก โรคและแมลง การแปรรูปผลผลิต การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เมื่อมีการเรียนรู้จริง จะทำให้เกษตรกร มีเข้าใจ ความเข้าใจยิ่งขึ้น

4. ผู้รับความรู้ (Receiver) เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ดังนั้นในกระบวนการส่งเสริมนั้น ทั้งเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต้องมีการสื่อสารที่ดี และสามารถให้ประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ จะเป็นชาวเขา เผ่าต่างๆ เช่น ม้ง กะเหรี่ยง มูเซอ เป็นต้น การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่อาจไม่เข้าใจ จึงต้องมีล่ามหรือผู้แปลสารจากเจ้าหน้าที่ ให้เกษตรกร เพื่อช่วยในการสื่อสารให้เข้าใจมากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญธรรม (2536) กล่าวว่า การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ ทางเกษตรไปส่งเสริมเผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันถ้านำปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข จะทำให้

4. ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกและผลิตกาแฟ

พบว่าเกษตรกรยังคงประสบปัญหาอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านเงินทุน แรงงาน และแมลงศัตรูกาแฟ เช่น มอด เพลี้ย ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 60.8 นอกจากนี้แล้วยังพบปัญหาและอุปสรรคในด้านอื่นๆอีกที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกร ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตก ปริมาณน้ำฝน ไม่เป็นตามฤดูกาล ทำให้เกิดปัญหาลมร่วนหล่น
- 2) ปัญหาด้านเทคโนโลยี เช่น พันธุ์กาแฟ ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนากาแฟ และการจัดการแปลงปลูก
- 3) ปัญหาค่าจ้างแรงงาน มีราคาต้นทุนสูง และหายาก
- 4) ปัญหาด้านการตลาด ราคาและระบบการขายไม่สม่ำเสมอ
- 5) ปัญหาด้านความรู้ ในการผลิตและจัดการกาแฟ รวมไปถึงวิทยากรหลังการเก็บเกี่ยว

ทั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกราช (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกกาแฟในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญเกษตรกรในพื้นที่ยังขาดความรู้ในระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตกาแฟคุณภาพในด้าน การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต และหลักการเก็บเกี่ยว เช่น การบริหารจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืช สถานที่ตากเมล็ดกาแฟเพื่อลดความชื้น การลดความชื้นของผลกาแฟ การจัดสวนของต้นกาแฟรวมทั้งผลร่วงที่เป็นโรคการจดบันทึกการปฏิบัติงานตามเกษตรกรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับกาแฟอย่างถูกต้อง เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยขอเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ดังนี้คือ

- 1) กำหนดรูปแบบ (Pattern) การปลูกและผลิตกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงให้ชัดเจน
- 2) พัฒนาระบบการส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีระบบและขั้นตอนตามผลการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของการพัฒนาการปลูกกาแฟ
- 3) ส่งเสริมการตลาดกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวงและพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในลักษณะของการรับซื้อผลผลิตกาแฟสดเพื่อแปรรูป
- 4) ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดจำหน่ายกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรในลักษณะสหกรณ์